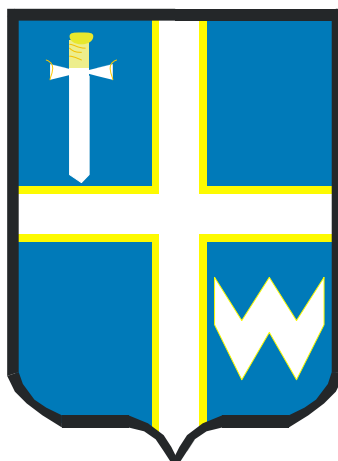

WÓJT GMINY W WIELOPOLE SKRZYŃSKIM

załącznik do Uchwały

Nr

Rady Gminy
w Wielopolu Skrzyńskim
z dnia 2009 r.

PROGRAM

OCHRONY ŚRODOWISKA

dla

GMINY WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

Rzeszów – czerwiec – 2009 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	5
2. CEL PROGRAMU.....	5
3. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU.....	6
4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.....	7
4.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	7
4.2. POLITYKA EKOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA	7
4.3. POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY.....	7
4.4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I GOSPODARCZA GMINY.....	8
4.4.1. POŁOŻENIE I LUDNOŚĆ	8
4.4.2. GOSPODARKA	8
4.4.3. ROLNICTWO	9
4.5. TENDENCJE ROZWOJOWE GMINY.....	9
4.6. ZMIANA WARUNKÓW PRAWNYCH.....	10
4.7. WYNIKI RAPORTU Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY.....	10
5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA W GMINIE.....	11
5.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	11
5.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	12
5.2.1. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH	12
5.2.2. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH.....	13
5.2.3. ZBIORNIKI RETENCYJNE	13
5.2.4. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	13
5.2.5. ZAOPATRZENIE W WODĘ	14
5.3. GLEBY	15
5.3.1. STAN GLEB	15
5.3.2. SPOSOBY UŻYTKOWANIA GLEB	15
5.4. KOPALINY.....	15
5.5. PRZYRODA I KRAJOBRAZ	16
5.6. LASY	16
5.7. ZANIECZYSZCZENIA I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	17
5.7.1. HAŁAS.....	17
5.7.2. ZAGROŻENIA NATURALNE	18
5.7.3. GOSPODARKA ODPADAMI	19
5.7.4. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	19
5.7.5. AWARIE PRZEMYSŁOWE.....	20
5.8. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	20
6. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	21
6.1. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO	21
6.2. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM	22
6.3. AKTYWIZACJA RYNKU NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO.....	22
6.4. WSPÓŁPRACA MIĘDZYGMINNA.....	23
7. PRIORYTETY EKOLOGICZNE.....	23
8. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA	25
8.1. PRIORYTET 1 – OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WARSTWY OZONOWEJ, PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU	25
8.1.1. INFORMACJE OGÓLNE	25
8.1.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	25
8.1.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI.....	26
8.1.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ.....	27
8.1.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA	27
8.2. PRIORYTET 2 – OCHRONA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH	27

8.2.1. INFORMACJE OGÓLNE	27
8.2.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	28
8.2.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	30
8.2.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	31
8.2.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH	31
8.3. PRIORYTET 3 – OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB	31
8.3.1. INFORMACJE OGÓLNE	31
8.3.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	32
8.3.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	32
8.3.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	33
8.3.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI	33
8.4. PRIORYTET 4 – OCHRONA KOPALIN	33
8.4.1. INFORMACJE OGÓLNE	33
8.4.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	34
8.4.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	34
8.4.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	35
8.4.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY KOPALIN	35
8.5. PRIORYTET 5 – OCHRONA KRAJOBRAZU I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW	35
8.5.1. INFORMACJE OGÓLNE	35
8.5.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	36
8.5.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	37
8.5.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	37
8.5.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY KRAJOBRAZU	38
8.6. PRIORYTET 6 – PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	39
8.6.1. INFORMACJE OGÓLNE	39
8.6.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	39
8.6.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	41
8.6.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	42
8.6.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	42
8.7. PRIORYTET 7 – GOSPODARKA ODPADAMI	42
8.7.1. INFORMACJE OGÓLNE	42
8.8. PRIORYTET 8 – OCHRONA PRZED HAŁASEM	43
8.8.1. INFORMACJE OGÓLNE	43
8.8.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	43
8.8.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	43
8.8.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	44
8.8.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	44
8.9. PRIORYTET 9 – OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH	44
8.9.1. INFORMACJE OGÓLNE	44
8.9.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	45
8.9.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	45
8.9.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	45
8.9.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZED DZIAŁANIEM PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH	46
8.10. PRIORYTET 10 – POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	46
8.10.1. INFORMACJE OGÓLNE	46
8.10.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	47
8.10.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI	47
8.10.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	47
8.10.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	48
9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	48
9.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM	48
9.2. INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU	50

9.3. METODY I CZĘSTOTLIWOŚĆ PRZEPROWADZANIA ANALIZY REALIZACJI USTALEŃ PROGRAMU	51
10. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU	51
10.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	52
10.2. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU	54
11. STRESZCZENIE	62
12. ZAŁĄCZNIK TEKSTOWY – PLANOWANE INWESTYCJE Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNEJ NA TERENIE GMINY	67
13. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	71
14. UŻYTE WAŻNIEJSZE SKRÓTY	72
15. ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY – GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE - PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA – STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA	

1. WPROWADZENIE

Do zadań gminy zgodnie z Ustawą o samorządzie należy wykonywanie określonych ustawami zadań publicznych o charakterze lokalnym, w tym również zadań z zakresu ochrony środowiska. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o ochronie środowiska (art. 17 i 18) oraz ustawa o odpadach (art. 14 ust. 3 i 6) nakładają na Wójta obowiązek sporządzenia gminnego Programu Ochrony Środowiska wraz gminnym Planem Gospodarki Odpadami. Rada Gminy przyjęła taki Program dla Gminy Wielopole Skrzyńskie uchwałą nr XVI/140/04 z dnia 12 lipca 2004 r. Zgodnie z art.18 ust.2 w/w ustawy, co dwa lata Wójt zobowiązany jest do przedstawienia Radzie raportu z realizacji Programu. Raport został przedstawiony Radzie Gminy w 2007 roku.

Niniejszy dokument stanowi kontynuację polityki ekologicznej określonej w poprzednio przyjętym Programie. Obecnie opracowany Program przyjmuje się na okres 4 lat z tym, że przewidywane w nim działania obejmują kolejne 4 lata.

Program Ochrony Środowiska dla gminy uwzględnia:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne;
- środki finansowe.

2. CEL PROGRAMU

Nadrzędnym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wielopole Skrzyńskie” na lata 2009-2012, z uwzględnieniem lat 2013-2020 zwanego dalej Programem jest wdrożenie polityki ekologicznej województwa na obszarze gminy.

Cele ekologiczne założone w Programie realizowane będą poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Inwestycje ochrony środowiska przyczynią się do zmniejszenia degradacji środowiska przyrodniczego i podniesienia jakości życia mieszkańców.

Podstawową zasadą przyjętą w opracowanym Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego gminy z ochroną walorów środowiskowych. Przedstawiono w nim cele i zadania, zgodne z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego oraz z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami. W niniejszym Programie przedstawiono ogólną charakterystykę gminy, aktualny stan środowiska oraz zasobów naturalnych, zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju gospodarczego, infrastrukturę techniczną ochrony środowiska, politykę ochrony środowiska dla jego poszczególnych elementów, cele i zadania realizacyjne oraz szacunkowe koszty wdrożenia działań na rzecz jego ochrony.

„Program Ochrony Środowiska dla gminy Wielopole Skrzyńskie” jest dokumentem, który będzie służył Wójtowi do dalszej koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Program realizowany będzie przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za ochronę środowiska w gminie w oparciu o aktualnie dostępne instrumenty prawno-administracyjne, finansowe, ekonomiczno-rynkowe oraz informacyjno-edukacyjne.

Ważną rolą Programu będzie również:

- stworzenie możliwości występowania o zewnętrzne środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć;
- dalsze podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa i wiedzy o stanie środowiska gminy Wielopole Skrzyńskie, oraz poszerzanie dialogu społecznego;
- ochrona zasobów środowiska i określenie najważniejszych problemów ekologicznych możliwych do rozwiązania na poziomie gminnym;
- współpraca z sąsiednimi gminami, określenie zakresu i zasad współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji, pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy.

Integralną częścią Programu jest „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Wielopole Skrzyńskie” na lata 2009 – 2012, z uwzględnieniem lat 2013 – 2020.

3. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

Cele i działania zawarte w Programie są kontynuacją polityki ekologicznej gminy realizowanej na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wielopole Skrzyńskie przyjętego przez Radę Gminy uchwałą nr XVI/140/04 z dnia 12 lipca 2004 r.

Cele, kierunki działań i priorytety w strategii działań gminy na rzecz ochrony, poprawy i racjonalnego wykorzystania środowiska określone zostały w oparciu o analizę takich dokumentów jak:

- 1) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa podkarpackiego;
- 2) Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego;
- 3) Raporty z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego (2 raporty wykonane w 2005 r. i 2007 r.);
- 4) Sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (2 sprawozdania z 2005 r. i 2007 r.);
- 5) Program Ochrony Środowiska dla gminy Wielopole Skrzyńskie (2004 r.);
- 6) Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wielopole Skrzyńskie (2007 r.);
- 7) Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wielopole Skrzyńskie (2004 r.);
- 8) Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wielopole Skrzyńskie (2007 r.);
- 9) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012 – 2015, przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 maja 2008 r. Nr XII/379/08. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150).
- 10) Stan Środowiska w powiecie Ropczycko-Sędziszowskim. (2004 r.);
- 11) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wielopole Skrzyńskie;
- 12) Powiatowy plan usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 13) Strategia rozwoju gminy Wielopole Skrzyńskie.

Diagnoza stanu środowiska gminy obejmuje takie elementy jak:

- analiza zagadnień istotnych dla rozwoju i konkurencyjności gminy;
- identyfikacja problemów możliwych do rozwiązania na poziomie gminnym, m.in.: wszelkie rozwiązania systemowe, gospodarka odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne, kształtowanie systemu ekologicznego gminy, ochrona wód;
- ocena aktualnego stanu środowiska gminy;

W stosunku do poprzedniej edycji Programu wprowadzono następujące zmiany:

- przyjęto inną niż I edycji Programu hierarchię zakładanych celów (wynika to z uwzględnienia w Programie aktualnego stanu środowiska oraz ustaleń dokumentów sporządzanych na szczeblu wojewódzkim);
- zrezygnowano z przyjętych w I edycji Programu pól strategicznych ponieważ zarówno racjonalne użytkowanie zasobów środowiska oraz edukacja ekologiczna służą ochronie i poprawie poszczególnych dziedzin środowiska, a działania w tym zakresie powinny być ujmowane kompleksowo;

Założono, że informacje zawarte w Programie powinny być łatwe do zweryfikowania i pochodzić z ogólnodostępnych źródeł i publikacji. W Programie przyjęto, że źródłem informacji o stanie środowiska będą dane publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Urząd Statystyczny w Rzeszowie oraz Główny Urząd Statystyczny.

4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

4.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA

W 2006 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pod nazwą „Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010, z uwzględnieniem lat 2011-2014”, będący uszczegółowieniem i uaktualnieniem „II Polityki ekologicznej państwa z 2000 r.” i skierował do Sejmu.

Potrzeba aktualizacji polityki ekologicznej państwa wynikała m.in. z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, konieczności spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej. Polityka ekologiczna Państwa bierze pod uwagę powyższe zobowiązania i przyjmowana jest na 4 lata z perspektywą kolejnych 4 lat.

Cele polityki ekologicznej (do 2014 r.) dotyczą m. in.:

- ochrony przyrody i krajobrazu;
- ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów;
- ochrony powierzchni ziemi;
- ochrony kopalin i wód podziemnych;
- wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- kształtowania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy,
- jakości wód;
- zanieczyszczenia powietrza;
- gospodarki odpadami;
- zapobiegania niszczeniu ozonu atmosferycznego i ochrony klimatu;
- oddziaływania hałasu;
- oddziaływania pól elektromagnetycznych;
- bezpieczeństwa jądowego i ochrony przed promieniowaniem.

4.2. POLITYKA EKOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA

Polityka ekologiczna województwa jest kontynuacją polityki ekologicznej państwa. Zasadą polityki ekologicznej województwa podkarpackiego, przyjętą w dokumentach strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym, jest zasada zrównoważonego rozwoju. W dokumencie „Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020” ochrona środowiska stanowi jeden z priorytetów rozwoju województwa podkarpackiego, podobnie jak w innych ważnych dla ochrony środowiska dokumentach strategicznych tj. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego i Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim zmierzają między innymi do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami, osiągnięcia bezpieczeństwa ekologicznego, utrzymania i zwiększania trwałości i odnawialności procesów ekologicznych oraz stabilności ekosystemów, rozwoju gospodarczego województwa i zapewnienia dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, do udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska oraz do wiedzy ekologicznej.

4.3. POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w gminie zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej gminy jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego bardzo duże znaczenie ma poprawa jakości wody do picia, utrzymanie dobrej jakości powietrza

atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych. W dalszym ciągu należy zwracać uwagę na gospodarkę odpadami komunalnymi i przemysłowymi, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Na podstawie oceny aktualnego stanu środowiska stwierdza się, że nadal rozwiązania wymagają takie problemy jak:

- jakość wód przeznaczonych do spożycia, zwłaszcza na obszarach wiejskich;
- niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego;
- niezadowalająca gospodarka odpadami;
- lokalne przekroczenia standardów jakości powietrza i gleb, promieniowania elektromagnetycznego, zwłaszcza w obszarach intensywnie zagospodarowanych;
- niski, w stosunku do potencjalnych możliwości udział produkcji energii pochodzących ze źródeł odnawialnych;
- konflikty na styku ochrona przyrody i rozwój inwestycyjny, zwłaszcza w sytuacji malejących nakładów na ochronę przyrody.

4.4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I GOSPODARCZA GMINY

4.4.1. POŁOŻENIE I LUDNOŚĆ

Gmina Wielopole Skrzyńskie leży w południowej części powiatu ropczycko-sędziszowskiego, zajmuje powierzchnię około 93,55 km², w tym użytki rolne stanowią około 72% a użytki leśne 19%. Gmina stanowi 17,02% powierzchni powiatu. Na wschodzie graniczy z gminami Strzyżów i Czudec, od południa z gminami Frysztak i Wiśniowa, od północy z gminami Iwierzycę, Sędziszów Małopolski i Ropczyce, od zachodu z gminą Brzostek.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 986, relacji Wiśniowa – Ropczyce – Tuszyna. W skład gminy Wielopole Skrzyńskie wchodzi 5 sołectw: Broniszów, Brzeziny, Glinik, Nawsie i Wielopole Skrzyńskie.

Według stanu na 31 grudnia 2007 roku, na obszarze gminy zamieszkiwało ponad 8 500 osób mieszkańców (23% ludności powiatu). Podział administracyjny gminy Wielopole Skrzyńskie oraz liczbę mieszkańców w poszczególnych miejscowościach obrazuje tabela 1.

Tab. Nr 1. Powierzchnia i liczba mieszkańców

Lp	Nazwa miejscowości	Powierzchnia w km ²	Liczba mieszkańców (stan na 31.12.2003)	Liczba mieszkańców (stan na 31.12.2007)
1	Broniszów	7,91	854	885
2	Brzeziny	33,57	2 572	2 468
3	Glinik	11,77	1 593	1 529
4	Nawsie	22,75	1 509	1 555
5	Wielopole Skrzyńskie	17,55	2 075	2 093
	Razem:	93,55	8 603	8 530

Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 90,1 osób/km². Kondycja zdrowotna mieszkańców gminy podobnie jak w województwie podkarpackim jest dość wysoka. Stan zdrowia ludności można uznać za znacznie lepszy od przeciętnego w kraju.

4.4.2. GOSPODARKA

Gmina Wielopole Skrzyńskie ma charakter rolniczy. Na terenie gminy zarejestrowanych w systemie REGON jest około 300 podmiotów gospodarczych, w tym ponad 70 zajmuje się handlem. Najliczniejszą grupę stanowią podmioty świadczące usługi handlowe i naprawy, następnie firmy transportowe, budowlane, zakłady przemysłowe, najmniej licznie reprezentowane są podmioty świadczące usługi edukacyjne.

Ważną rolę w rozwoju gospodarki odgrywają miejscowe zakłady przemysłowe, które są w dobrej kondycji gospodarczej i szereg z nich ma plany rozwojowe: PPHU „KABANOSPOL” Sp. z o.o., ZPO „ASKO” Sp. z o.o., PP-U „DREWSYSTEM”, PP-U „DREWSPAN”, PHU „WĘGLOBUD” Stacja Paliw, FHU-P „ARGOL-BUD”, Kółko Rolnicze w Brzezinach, Kółko Rolnicze w Gliniku.

Transformacja gospodarki, przejawiająca się wzrostem znaczenia sektora prywatnego znajduje odbicie na mapie gospodarczej gminy. Sektor prywatny wyraźnie dominuje nad sektorem publicznym.

Sytuacja gospodarcza gminy jest dobra i należy przypuszczać, że jeżeli nie nastąpi jakieś zasadnicze załamanie rynku, to nie powinna się pogorszyć. Przestanką do wyciągnięcia takiego wniosku jest fakt, że istniejące zakłady przemysłowe są o profilu mającym perspektywę rozwoju.

4.4.3. ROLNICTWO

Przy ogólnej powierzchni gminy 9 355 ha, użytki rolne stanowią około 72 % powierzchni. W ogólnej powierzchni gruntów ornych przewagę stanowią grunty klasy IVa i IVb. Około 70 % ogólnej powierzchni użytków zielonych zajmują gleby klasy IV. Zmeliorowanych jest 1 825 ha użytków rolnych, w tym 410 ha użytków zielonych. Zmeliorowane grunty obejmują wsie Glinik, Nawsie – strona południowa oraz łąki w dorzeczu rzeki Wielopolki i Brzezinki.

W około 1580 gospodarstwach indywidualnych gminy dominuje produkcja żywności oraz chów trzody chlewnej. Charakterystyczną cechą rolnictwa jest jego rozdrobnienie, ze średnią wielkością gospodarstwa 3,18 ha. Głównym kierunkiem ich produkcji jest uprawa zbóż, warzyw i owoców, a zwierzęcej – hodowla trzody chlewnej i bydła. Gmina posiada sprzyjające warunki dla rozwoju produkcji ekologicznej ze względu na niski stopień chemizacji rolnictwa.

4.5. TENDENCJE ROZWOJOWE GMINY

Kierunki i możliwości rozwoju gminy określają dokumenty strategiczne na poziomie wojewódzkim i powiatowym. Kierunki rozwoju województwa podkarpackiego określone zostały w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020. W dokumencie tym wyodrębniony został obszar strategiczny „Ochrona Środowiska”. Priorytety i ich hierarchia w nim określone są spójne z priorytetami ustalonymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego (POŚ). Optymalizacji wykorzystania przestrzeni i zasobów przyrodniczych województwa podkarpackiego służy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (w trakcie aktualizacji).

Innym niezmiernie ważnym dokumentem regionalnym, którego realizacja może wpłynąć na stan środowiska jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, przyjęty uchwałą Nr 48/747/07 przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w dniu 13 lipca 2007 r.

Dla środowiska przyrodniczego istotne będą działania określone w osi priorytetowej 3 „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”. Przewidziano alokację 15% środków EFRR, dla realizacji tych działań w zakresie:

- rozwoju infrastruktury ochrony środowiska;
- rozwoju i modernizacji infrastruktury przeciwpowodziowej i racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi;
- zachowania i ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- zwalczania i zapobiegania zagrożeniom;

Analiza stanu rozwoju społeczno-gospodarczego wykazała, że gmina należy do obszarów:

- o dużej atrakcyjności inwestycyjnej;
- o niskim poziomie zabezpieczenia przeciwpowodziowego;
- potencjalnie dużych możliwościach rozwoju turystyki

Poza rolnictwem a zwłaszcza przetwórstwem rolnym, szansą rozwoju gminy jest turystyka. Piękne położenie, ciekawa historia, cenne obiekty architektury już teraz przyciągają turystów.

Zakłada się, że rozwój i konkurencyjność gminy opierać się będzie o rozwój gospodarki turystycznej, sektora usług oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

4.6. ZMIANA WARUNKÓW PRAWNYCH

Zmiana uwarunkowań prawnych jest efektem dostosowania wielu krajowych przepisów prawnych i struktur organizacyjnych do przepisów i struktur Unii Europejskiej, zwłaszcza w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska.

Sytuacja prawna określa możliwości i zakres działań prowadzonych na rzecz środowiska przyrodniczego. Zmiany prawne zostały uwzględnione w nowej edycji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego. Istotna jest zwłaszcza zmiana kompetencji jednostek administracyjnych w zakresie zadań związanych z ochroną środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2008 roku kompetencje wojewody wynikające z ustawy prawo ochrony środowiska stają się zadaniami marszałka województwa lub sejmiku województwa (ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej - Dz.U. 2005 nr 175 poz. 1462 z późn. zm).

4.7. WYNIKI RAPORTU Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY

Raport stanowi ocenę realizacji celów sprecyzowanych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Wielopole Skrzyńskie., jednak efekty realizacji Programu, szczególnie w odniesieniu do środowiska widoczne będą dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.

Miarodajna ocena efektów realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy będzie możliwa dopiero w kolejnych edycjach Programu. Z analizy struktury wydatków w gminie oraz obszarów strategicznych wynika, że cele strategiczne określone zostały prawidłowo. W większości przypadków trwają działania na rzecz ich realizacji. Następną edycję Programu ze względu na nierozwiązane problemy ekologiczne będzie kontynuować założone cele ekologiczne, przy uwzględnieniu nowych uwarunkowań (nowy dokument polityki ekologicznej kraju, zmiana przepisów prawnych, nowy okres finansowania inwestycji dotowanych z Unii Europejskiej, nowe dokumenty strategiczne opracowane na szczeblu krajowym i wojewódzkim).

Na podstawie przeprowadzonej oceny stwierdzono, że w okresie 2004 – 2006 założone w Programie działania służące realizacji określonych celów są realizowane, a rozbieżności dotyczą terminów ich realizacji i wynikają głównie z powodu:

- zbyt krótkiego horyzontu czasowego dla realizacji większości zadań, dla niektórych zadań w Programie przyjęto długi horyzont czasowy po 2010 r.(wynikający m. in. z obowiązujących zmian przepisów prawnych lub niedostatecznego napływu środków finansowych), efekty realizacji programu widoczne będą dopiero w dłuższej perspektywie czasowej;
- opóźnień w procesie legislacyjnym lub brak mechanizmów m.in. stabilnego prawa skutecznie wspierających rozwój w pewnych dziedzinach (rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych,);
- ograniczonych możliwości finansowych.

Kolejna edycja Programu powinna dokonać korekty części mierników realizacji celów ekologicznych. Wynika to z trudności w pozyskiwaniu kompleksowych danych i informacji ze źródeł innych niż gromadzone przez Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, a także udostępnianych przez administrację publiczną.

Zmiany w nowym Programie powinny dotyczyć przede wszystkim konieczności stosowania zapisów wynikających z aktualnie obowiązującego prawa dostosowanego do przepisów Unii Europejskiej i aktualnego stanu środowiska. W zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej proponuje się zweryfikowanie działań - dostosowanie zapisów do obowiązujących obecnie przepisów prawa (Natura 2000).

5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

5.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Podstawowym dokumentem określającym wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza w krajach Unii Europejskiej jest dyrektywa 96/62/EWG z dnia 27 września 1996 r. na temat oceny i zarządzania jakością powietrza, zwana dyrektywą ramową oraz 3 dyrektywy pochodne dotyczące poszczególnych zanieczyszczeń (lub grup zanieczyszczeń).

Dyrektywy określają kryteria jakości powietrza oraz tworzą zasady i mechanizmy działań mających na celu:

- utrzymywanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca;
- planowanie poprawy jakości powietrza na obszarach, gdzie nie spełnia ona założonych kryteriów.

Stopień zanieczyszczenia powietrza nad wybranym obszarem zależy od wielkości emisji z emitorów zlokalizowanych na tym obszarze, napływu zanieczyszczeń z innych obszarów, warunków klimatycznych i meteorologicznych oraz zagospodarowania i ukształtowania terenu. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są kotłownie lokalne oraz środki transportu. Emisje komunikacyjne mają charakter pasmowy, uciążliwość ich jest odczuwalna najbardziej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg, zwłaszcza na terenach o zwartej zabudowie.

W latach 2000 – 2007 jakość powietrza atmosferycznego na terenie województwa podkarpackiego monitorowana była na stacjach nadzorowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Rzeszowie, do których należy określenie źródeł i wielkości emisji, jak i interpretacja uzyskanych wyników z uwzględnieniem czynników atmosferycznych. Na przestrzeni lat 2000 – 2007 modyfikacji uległ podział województwa na strefy, w których przeprowadzane są roczne i pięcioletnie oceny jakości powietrza. Od 2007 roku na potrzeby prowadzenia pomiarów i wykonywania ocen rocznych województwo podkarpackie podzielone zostało na dziewięć stref. Powiat ropczycko – sędziszowski wraz z powiatami dębickim i mieleckim znalazł się w strefie mielecko – dębickiej..

Województwo podkarpackie pod względem jakości powietrza zalicza się do czystszych regionów w Polsce. Otrzymane w latach 2000 – 2007 wyniki pomiarów mieszczą się w przedziałach dopuszczalnych norm i nie wykazują przekroczeń. W zakresie SO₂, NO₂, CO, Pb, O₃ i benzeny wszystkie strefy województwa podkarpackiego zaliczono do klasy A (dotrzymane standardy imisyjne). Wyjątek stanowi zanieczyszczenie, którym jest pył zawieszony PM₁₀ i benzo(a)piren. Ze względu na zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w ocenie za rok 2007 do klasy C zaliczono strefę mielecko-dębicką, przy czym w powiatach ropczycko-sędziszowskim i dębickim normy zanieczyszczenia nie były przekroczone.

Emisja z energetycznego spalania paliw ma charakter sezonowy. Jej wpływ widoczny jest głównie w okresie zimowym. Na terenie gminy realizowane są przedsięwzięcia ukierunkowane na redukcję tzw. „niskiej emisji” (likwidacja kotłowni węglowych).

Sytuacja aerosanitarna gminy jest kształtowana przez emisje pyłowe i przede wszystkim gazowe zakładów produkcyjno-usługowych położonych w Wielopolu Skrzyńskim. Inne emitery mają znaczenie marginalne. W gminie zostały wydane zezwolenia ustalające rodzaje i ilość zanieczyszczeń dopuszczonych do wprowadzania do powietrza, ze źródeł zlokalizowanych na terenie zakładów:

- PPHiU Kabanospol – Wielopole Skrzyńskie, decyzją OŚ IV- 7641/44/7/97,
- ZPO „ASKO” Sp. z o.o. - Wielopole Skrzyńskie decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach z dnia 02.12.1999 r.
- PPU „DREWSYSTEM” Skorupski-Wójcik S.J.- Wielopole Skrzyńskie decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach ważną do 31.08.2013 r.

Ogólnie biorąc, stan powietrza atmosferycznego należy uznać za dobry, monitoring powietrza atmosferycznego nie sygnalizuje przekroczeń norm dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki i pyłu. Na terenie gminy brak jest znaczących źródeł zanieczyszczających atmosferę.

Występujące na terenie gminy stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku węgla i opadu pyłu pochodzące z lokalnych kotłowni nie przekraczają dopuszczalnych norm. Prowadzone obserwacje świadczą o tym, że zanieczyszczenia pochodzące z zakładów położonych poza gminą także nie wpływają istotnie na ocenę stanu powietrza natomiast ruch samochodowy będzie w następnych latach wpływał istotnie na poziom zanieczyszczeń w pobliżu dróg zwłaszcza drogi wojewódzkiej nr 986, relacji Ropczyce – Wiśniowa.

Reasumując, stan powietrza atmosferycznego na obszarze gminy należy uznać za dobry, monitoring powietrza atmosferycznego nie sygnalizuje przekroczeń norm dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki i pyłu z lokalnych kotłowni, stężenia średnioroczne zanieczyszczeń powietrza nie przekraczają 50% dopuszczalnej normy średniorocznej.

5.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Główną regulacją prawną wynikającą z prawa polskiego, odnoszącą się do szeroko rozumianych zagadnień gospodarki wodnej i ochrony wód są ustawy: „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 oraz „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz szereg rozporządzeń wykonawczych do wymienionych ustaw (z późniejszymi zmianami).

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115 poz. 1229) z późn. zm. reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie wodami uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Wydane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz substancji szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 212 poz. 1799).

Warunki korzystania z wód regionu wodnego mogą określać ograniczenia w korzystaniu z wód regionu lub jego części, w zakresie:

- pobierania wód powierzchniowych lub podziemnych;
- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi;
- wprowadzania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego do wód, ziemi lub urządzeń kanalizacyjnych;
- lokalizowania nowych urządzeń wodnych.

Działania na rzecz zwiększenia pojemności zbiorników wodnych, regulacji stosunków wodnych, zwiększenie stopnia zabezpieczenia przed powodzią oraz dostosowanie sposobu zarządzania zasobami wodnymi w regionach i dorzeczach wynikają z prawa wodnego i dyrektywy 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. w sprawie ustanowienia ram dla działalności Wspólnoty w zakresie polityki wodnej. Ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa.

5.2.1. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Gmina Wielopole Skrzyńskie leży w dorzeczu rzeki Wisłoki. Do najważniejszych rzek przepływających przez teren gminy należą (prawobrzeżny dopływ Wisłoki) rzeka Wielopolka oraz dopływy Wielopolki – potoki Brzezinka, Liwek. Rzeki te są administrowane przez Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie. Wielopolka przepływa centralnie przez obszar gminy. Na odcinku od źródeł do Wielopola Skrzyńskiego płynie ze wschodu na zachód, a od Wielopola Skrzyńskiego do północnej granicy gminy – Broniszowa płynie z południa na północ. Dolny odcinek Wielopolki jest uregulowany. Na rzekach na terenie gminy nie jest prowadzony monitoring wód powierzchniowych. Ostatnie publikowane dane dla Wielopolki dotyczą 1996 roku.

Na ich podstawie można stwierdzić, że rzeka prowadzi wody III klasy czystości pod względem fizyko – chemicznym, natomiast pod względem bakteriologicznym – wody ponadnormatywnie zanieczyszczone (ocena ogólna – wody ponadnormatywnie zanieczyszczone). Na jakość wód powierzchniowych znaczny wpływ mają nieoczyszczone ścieki sanitarne wprowadzane do tych wód jak i zanieczyszczenia obszarowe związane z rolnictwem.

Na zlecenie Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie opracowano „Koncepcję programowo – przestrzenną ochrony przed powodzią zlewni rzeki Wielopolka wraz z dopływami na terenie gmin: Wielopole Skrzyńskie, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Iwierzycy, Ostrów, Dębica - woj. podkarpackie”.

5.2.2. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH

Teren gminy jest obszarem deficytowym w wody podziemne, bowiem wodonośność określa się w wysokości do 10,0 m³/h.

Na terenie gminy wydzielono dwa obszary różniące się warunkami hydrogeologicznymi. Obszar I obejmuje dolinę Wielopolki i jej większych dopływów, które osadziły w nich serię osadów aluwialnych. W spągu tych osadów występują piaski i żwiry, z obecnością których, związany jest czwartorzędowy poziom wód gruntowych. Stabilizuje się on na głębokości 0,5 – 3,0 m, w zależności od wysokości terenu nad poziom wody w rzece. Wahania tego poziomu uzależnione są od stanów wody w rzece. Obszar II występuje w obrębie Pogórza Strzyżowskiego, gdzie wody gruntowe występują w postaci wód porowych i szczelinowych w utworach trzeciorzędowych i kredowych, o bardzo trudnych warunkach hydrogeologicznych. Wydajność tych wód jest niewielka. Tylko lokalnie, studnie lub źródła naturalne, usytuowane w strefach uskoku tektonicznych wykazują większą wydajność.

Jakość wód trzeciorzędowych i kredowych jest bardzo dobra i nie wymagają one stosowania procesów uzdatniania. Znacznie gorsza jest jakość wód czwartorzędowych ze względu na ich płytkie występowanie oraz zalewanie terenu podczas lokalnych powodzi, co powoduje skażenie wody w studniach.

5.2.3. ZBIORNIKI RETENCYJNE

W gminie występują sztuczne zbiorniki wód powierzchniowych w postaci stawów, największe z nich znajdują się na terenie miejscowości Brzeziny, powyżej kościoła. Są one jednak bardzo zarośnięte i zamulone i wymagają rekultywacji. Na terenie gminy znajduje się 2 300 ha terenów zmeliorowanych.

5.2.4. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Na terenie gminy nie ma komunalnej oczyszczalni ścieków. Znajdują się tu trzy zakładowe oczyszczalnie, w których oczyszczane są ścieki przemysłowe lub socjalno-bytowe. Są to obiekty zlokalizowane na terenie miejscowości Wielopole Skrzyńskie:

- oczyszczalnia przy PPHU „Kabanospol” Sp. z o.o. o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 22,4 \text{ m}^3/\text{d}$;
- oczyszczalnia przy ZPO „ASKO” Sp. z o.o. o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 9,66 \text{ m}^3/\text{d}$;
- oczyszczalnia GS „Samopomoc Chłopska” o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 1,73 \text{ m}^3/\text{d}$;
- urządzenie podczyszczające ścieki deszczowe dla PHU „WĘGLOBUD” o wydajności $Q_{\text{śrd}} = 3,68 \text{ m}^3/\text{d}$.

Pozostałe instytucje i zakłady gromadzą ścieki w szambach i wywożą je we własnym zakresie. Gospodarstwa domowe gromadzą ścieki sanitarne w szambach lub zrzucają ścieki bezpośrednio do gruntu lub do cieków powierzchniowych, powodując ich zanieczyszczenie.

Opracowana w 1997 roku „Koncepcja ogólna kanalizacji dla gminy Wielopole Skrzyńskie” jest obecnie aktualizowana. Według najnowszej wersji opracowania przewiduje się budowę jednej gminnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie miejscowości Wielopole Skrzyńskie, która będzie przyjmować ścieki sanitarne z terenu prawie całej gminy tj. z

miejsowości: Wielopole Skrzyńskie, Brzeziny, Nawsie i Glinik. Jedynie ścieki sanitarne z miejscowości Broniszów będą odprowadzane do systemu projektowanej kanalizacji i oczyszczalni na terenie gminy Ropczyce.

Na terenie gminy pojawia się istotny problem zagospodarowania i utylizacji ścieków związany z ukształtowaniem terenu lub znacznym rozproszeniem zabudowy, gdzie podłączenie do zbiorczej sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieuzasadnione. Na tych obszarach preferowanym rozwiązaniem są małe przydomowe oczyszczalnie ścieków.

5.2.5. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Na terenie gminy brak jest komunalnych ujęć wody. Znajdują się tu indywidualne wodociągi grawitacyjne zasilane z ujęć wód podziemnych skupiających kilka lub kilkanaście gospodarstw.

Największy wodociąg stanowiący własność Spółki Wodnej Wodociągu Grawitacyjnego w Wielopolu Skrzyńskim zaopatruje w wodę 201 gospodarstw domowych, obiekty użyteczności publicznej, zakłady przemysłowe (z wyjątkiem Gminnej Spółdzielni „Sch” i „Kabanospolu”) na terenie Wielopola Skrzyńskiego. Ujęcie składające się z dwu źródeł naturalnych o wydajności $Q_s = 122,4 \text{ m}^3/\text{d}$ zlokalizowane jest na południe od Wielopola. Posiada pozwolenie wodno-prawne i ustalone strefy ochrony sanitarnej.

PPHiU „Kabanospol” posiada własne ujęcie wody składające się z dwóch źródeł o łącznej wydajności $Q = 34,66 \text{ m}^3/\text{d}$. Posiada pozwolenie wodno-prawne i ustalone strefy ochrony sanitarnej.

Poza ww. ujęciami z lokalnych ujęć wody na terenie gminy korzystają nieformalne spółki wodno-wodociągowe, grupujące od kilku do kilkunastu użytkowników. Ujęcia te najczęściej wykorzystują źródła naturalne odpowiednio obudowane lub studnie kopane lokalizowane głównie w rejonie źródeł. Wodę z nich grawitacyjnie doprowadza się do zbiorników wyrównawczych i wodociągami doprowadza się do użytkowników. Planowana jest modernizacja wodociągu „Grawitacja” w Wielopolu Skrzyńskim.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2002 roku wynosiło:

- 56,0 dm^3/rok ,
- 6,6 $\text{m}^3/\text{mieszkańca/rok}$.

Tab. Nr 2. Wykaz ujęć grawitacyjnych na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie

Lp	Wyszczególnienie – lokalizacja	Długość sieci wodociągowej [km]	Ilość przyłączy [sztuk]	Uwagi
1.	Wielopole Skrzyńskie	18,9	201	Posiada pozwolenie wodno-prawne, ustalone strefy ochrony sanitarnej
2.	Wielopole Sośnice	2,0	17	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
3.	Nawsie – Zawadka	3,0	21	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
4.	Nawsie – Szkoła	2,0	18	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
5.	Brzeziny – Wielopole	2,0	19	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
6.	Brzeziny – Rynek	3,0	40	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
7.	Brzeziny – Berdechów	3,0	31	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
8.	Brzeziny - Dół	6,0	65	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
Razem		39,0	412	

5.3. GLEBY

5.3.1. STAN GLEB

Gleba, obok atmosfery i wód jest jednym z najważniejszych komponentów środowiska naturalnego i jednocześnie jest najbardziej narażona na ujemną działalność człowieka.

Gmina położona jest w obrębie Makroregionu Pogórza Środkowobeskidzkiego posiadającego lekko falistą powierzchnię Pradoliny Podkarpackiej i Pogórza Strzyżowskiego. Teren gminy charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. Tworzy ją szereg wąskich wzgórz oscylujących w granicach od 300 m n.p.m. do około 534 m n.p.m. (Góra Bardo). W południowej części gminy na Pogórzu Strzyżowskim, porożcinanych doliną rzeki Wielopolki i jej licznymi dopływami. Najwyżej położone rejon gminy zajmują kompleksy leśne.

Podstawowymi czynnikami degradacji gleb są zjawiska erozyjne, zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców. Stan gleb w gminie jest dobry, wg danych za 2005 rok (WIOŚ) nie odnotowano przekroczenia standardów jakości gleby i ziemi na obszarze powiatu ropczycko-sędziszowskiego.

Stopień zanieczyszczenia chemicznego gleb na obszarze gminy jest niewielki, nie stwierdza się znaczącego wpływu emisji przemysłowych na poziom zawartości metali ciężkich i aktywność promieniotwórczą w glebie. Następują ograniczenia zanieczyszczeń związanych z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin. Sukcesywnie zmniejsza się powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. Występujące zanieczyszczenia mają charakter punktowy (emisja zakładów produkcyjnych) i liniowy (wzdłuż szlaków komunikacyjnych – droga wojewódzka nr 986).

Prawo ochrony środowiska nakłada na starostów obowiązek prowadzenia corocznego rejestru zawierającego informacje o przekroczeniach standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę.

5.3.2. SPOSOBY UŻYTKOWANIA GLEB

Gmina jest gminą typowo rolniczą. W ogólnej powierzchni gruntów ornych przewagę stanowią gleby klasy IVa i IVb. Około 70% ogólnej powierzchni użytków zielonych zajmują gleby klasy IV. Gleby położone na stokach o nachyleniu powyżej 20% i w obrębie czynnych osuwisk zaliczane są do V i VI klasy gruntów ornych.

W obrębie doliny Wielopolki i jej większych dopływów powstały mady na pyłach i glinach. Gleby te zaliczane są do III i IV gruntów ornych lub II i III klasy użytków zielonych. Na terenie gminy nie występują gleby organiczne.

Gleby mineralne o najwyższych klasach bonitacyjnych III – IVb i II – III użytków zielonych podlegają ochronie przed zmianą użytkowania, zgodnie z obowiązującą Ustawą o ochronie gleb.

Głównym kierunkiem ich produkcji jest uprawa zbóż, warzyw i owoców, a zwierzęcej – hodowla trzody chlewnej i bydła. Pod względem własności, około 90% stanowi sektor prywatny.

Korzystnym zjawiskiem, jakie można zaobserwować na terenie gminy jest zmniejszenie się w stosunku do lat ubiegłych powierzchni ugorów i odłogów. Pozostawianie odłogiem wpływa bardzo niekorzystnie na strukturę gleby i jej późniejsze użytkowanie. Rolnicza przestrzeń produkcyjna w gminie stwarza dobre warunki do rozwoju zdrowej żywności oraz przetwórstwa rolno-spożywczego. Rolnictwo ekologiczne na terenie gminy rozwija się dynamicznie.

5.4. KOPALINY

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych, które byłyby przewidywane do eksploatacji w bliskiej przyszłości.

W latach sześćdziesiątych Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie przeprowadziło badania geologiczno-poszukiwawcze mające na celu rozeznanie złoża gipsów. Udokumentowano trzy złoża, które leżą w gminach Wielopole Skrzyńskie i Ropczyce. Udokumentowane zasoby tych złóż wynoszą w kat. C2 około 50 mln ton. Średnia miąższość nawierconych gipsów wynosi 26,7

m. Złoza charakteryzują się dużą zmiennością, zarówno w rozmieszczeniu pionowym jak i poziomym. Przeprowadzone badania laboratoryjne tego surowca uznały go za przydatny do produkcji cementu.

5.5. PRZYRODA I KRAJOBRAZ

Na obszarze gminy Wielopole Skrzyńskie znajdują się tereny o szczególnych walorach przyrodniczych:

- „Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy” wraz z otuliną usytuowany w południowo-zachodniej części gminy i obejmujący miejscowość Brzeziny;
- „Strzyżowsko – Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu”, usytuowany w północno-wschodniej części gminy i obejmujący część miejscowości Nawsie Górne;
- „Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu” usytuowany w południowej części gminy;
- pomniki przyrody - drzewa w ilości pięć obiektów zarejestrowanych w Rejestrze pomników przyrody Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. W trakcie prac inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w czasie „Inwentaryzacji Przyrodniczej” dla gminy Wielopole Skrzyńskie zaproponowano objęcie ochroną pomnikową 29 obiektów kwalifikujących się do pomnikowej ochrony, w tym 4 grupy drzew i 25 pojedynczych egzemplarzy;
- na terenie gminy znajdują się dwa parki podworskie w Broniszowie i Brzezinach;
- „Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy” został utworzony i zatwierdzony przez Wojewodę Rzeszowskiego Rozporządzeniem nr 11/93 z dnia 16.03.1993 roku, zaś „Strzyżowsko – Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu” został utworzony i zatwierdzony przez Wojewodę Rzeszowskiego Rozporządzeniem nr 35/92 z dnia 14.07.1992 roku.

Park Krajobrazowy i Obszary Chronionego Krajobrazu wchodzi w skład Krajowego Systemu Obszarów Chronionego Krajobrazu.

5.6. LASY

Lasy mają istotne znaczenie dla równowagi systemu ekologicznego, walorów krajobrazowych, a przede wszystkim dla stanu zdrowia człowieka. Gminę Wielopole Skrzyńskie zalicza się do obszarów o średniej lesistości. Lasy zajmują 1 005 ha, pokrywają około 11,0 % powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne to lasy państwowe oraz prywatne podlegające zarządowi Nadleśnictwa Lasów Państwowych w obrębie Strzyżów i Wiśniowa. Gospodarowanie w nich jest zgodne z aktualnie obowiązującymi „Planami Urządzenia Lasu” oraz „Uproszczonym Planem Urządzenia Lasu”.

Lasy państwowe występujące w gminie uznane są za lasy wodochronne (zgodnie z Zarządzeniem nr 179 MOŚZNiL z dnia 01.08.1995 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa). Teren gminy charakteryzuje się przewagą nieleśnych zbiorowisk antropogenicznych oraz półnaturalnych, użytkowanych przez człowieka (łąki i pastwiska).

Część lasów w obrębie gminy stanowią lasy prywatne, porastające najczęściej zbocza dolin, skarp, fragmenty mocno nachylonych stoków i osuwisk. Są to lasy o zróżnicowanym składzie i wieku drzewostanu, spełniające rolę lasów glebo i wodochronnych. Gospodarka w obrębie tych powierzchni leśnych odbywa się na podstawie „Uprozczonego Planu Urządzenia Lasu”. Wskazana jest ochrona przed zmniejszeniem ich powierzchni ze względu na duże walory krajobrazowe oraz funkcje przez nie pełnione.

Lasy mają funkcję gospodarczą i turystyczną – rekreacyjną. Pełnią także funkcję filtracyjną, oczyszczającą wodę z substancji toksycznych i mikroorganizmów szkodliwych dla zdrowia. Spełniają ważną funkcję retencjonowania wód podziemnych i powierzchniowych, zmniejszając ich spływ.

Niezadowolający jest stan zdrowotny lasów, szczególnie wzrasta poziom uszkodzenia drzewostanów świerkowych, dębowych i jesionowych. Drzewostany uszkodzone lub osłabione wykazują większą podatność na atak szkodników owadzych i patogenów. Zagrożenie dla lasów stanowią pożary, często będące wynikiem wypalanie traw na gruntach porolnych i penetracji turystycznej.

5.7. ZANIECZYSZCZENIA I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

5.7.1. HAŁAS

Emisja hałasu jest obecnie najpowszechniejszym zanieczyszczeniem środowiska. Ostatnie badania hałasu w Polsce wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym. Województwo podkarpackie na tle kraju należy do województw średnio zagrożonych hałasem. Wpływ na klimat akustyczny posiada emisja hałasu komunikacyjnego, przemysłowego oraz komunalnego (obecnego w pomieszczeniach i miejscach przebywania ludzi). Najbardziej negatywnie odbierany jest przez ludzi hałas drogowy.

Na obszarze gminy występują dwa źródła hałasu:

- hałas drogowy, pochodzący od środków komunikacji i transportu samochodowego;
- hałas przemysłowy, wywołany działalnością zakładu produkcyjnego.

Ochrona przed hałasem polega na lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej poza strefami uciążliwości od dróg i linii kolejowej oraz na wydawaniu przez Wójta od 2005 roku decyzji środowiskowych dla inwestycji, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko.

HAŁAS DROGOWY.

Najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego w środowisku zurbanizowanym jest hałas drogowy. Podstawowymi czynnikami decydującymi o poziomie hałasu drogowego są między innymi natężenie ruchu pojazdów w tym procentowy udział pojazdów ciężkich w potoku ruchu, prędkość strumienia pojazdów, brak płynności ruchu, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, stan techniczny nawierzchni dróg. Przebiegająca przez gminę Wielopole Skrzyńskie droga wojewódzka powoduje, że hałas komunikacyjny wzdłuż jej przebiegu kształtuje się na poziomie do 45 dB_A. Jako dopuszczalny równoważny poziom dźwięku przyjmuje się 60 dB_A.

W celu poprawy infrastruktury drogowej i stanu technicznego nawierzchni (redukcja poziomu hałasu) przebudowano drogę powiatową relacji Sędziszów Młp. – Zagorzyce – Wielopole Skrzyńskie.

HAŁAS PRZEMYSŁOWY.

Hałas przemysłowy jest bardzo dokuczliwym elementem zakłócającym środowisko człowieka, ale tylko w bezpośrednim otoczeniu źródła jego powstania (zakłady przemysłowe, usługowe). Hałas przemysłowy jest stosunkowo łatwy do wyeliminowania (w porównaniu do hałasu komunikacyjnego), poprzez m.in. modernizację linii technologicznych, stosowanie wyciszeń i obudów dźwiękochłonnych, wymaga również zdecydowanie mniejszych nakładów finansowych.

W miejscu hałasu przemysłowego pojawia się coraz częściej zagrożenie hałasem komunalnym (lokale rozrywkowe w porze nocnej, drobna wytwórczość i usługi, instalacje klimatyzacyjno-wentylacyjne z pomieszczeń handlowych, biurowych i usługowych). Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznacznym przekroczeniach. Są one przyczyną częstych interwencji z uwagi na niewłaściwą lokalizację, często w zwartej zabudowie, powodującą lokalną uciążliwość akustyczną. W gminie Wielopole Skrzyńskie hałas przemysłowy nie występuje.

5.7.2. ZAGROŻENIA NATURALNE

Na obszarze gminy mogą wystąpić zagrożenia powodziowe w okresach wysokich stanów wód w rzekach i potokach, pożary lasów, skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych itp..

POWODZIE

Powódzie występują w czasie wysokich stanów wód. Część terenów położonych w dolinach w rzek może być okresowo zalewana lub podtapiana. Ważnym czynnikiem jest właściwe utrzymanie koryt i brzegów rzecznych, budowa obwałowań, regulacje rzek i potoków oraz budowa zbiorników retencyjnych.

Na terenie gminy występują tereny zagrożone zalaniem lub podtopieniem, które zlokalizowane są wzdłuż rzeki Wielopolka i jej dopływów. Aktualnie na terenie gminy brak jest wałów przeciwpowodziowych.

Ważnym czynnikiem zapobiegającym skutkom powodzi jest właściwe utrzymanie koryt i brzegów rzecznych, budowa obwałowań, regulacje rzek i potoków oraz budowa zbiorników retencyjnych.

PRZEWOZY ŁADUNKÓW NIEBEZPIECZNYCH

Przewóz materiałów niebezpiecznych z wykorzystaniem transportu drogowego i kolejowego wzrasta w miarę rozwoju gospodarczego. Najwięcej zdarzeń związanych z nadzwyczajnym zagrożeniem środowiska powstaje podczas transportu drogowego (wyciek substancji ropopochodnych). W czasie transportu mogą zaistnieć kolizje połączone z uwolnieniem się ładunków niebezpiecznych, które w obrębie 3 km mogą spowodować lokalne zniszczenie lub skażenie środowiska oraz zagrażać życiu i zdrowiu ludzi.

Przez teren gminy nie przebiegają trasy wyznaczone do przewozu ładunków niebezpiecznych.

OSUWISKA

Lokalnie w obrębie stoków o znacznym nachyleniu występują osuwiska typu skalno-wietrzelinowego. Powierzchnia osuwisk na terenie gminy obejmuje dość znaczne obszary ze stałą tendencją do ich powiększania. Zintensyfikowanie procesów osuwiskowych następuje zwłaszcza po długotrwałych i obfitych opadach i roztopach. Na uruchomienie i zwiększenie procesów osuwiskowych wpływa również nierozważne postępowanie ludzi, którzy powodują zachwianie stanu równowagi stoków wskutek podcinania ich skarpami lub wycinania zadrzewień. Praktycznie cały obszar gminy stanowi potencjalny teren występowania osuwisk.

HURAGANY

Huragany, określane są jako wiatry wiejące z prędkością powyżej 35 m/s, występują one w województwie podkarpackim sporadycznie. Odmianą huraganów w Polsce są występujące coraz częściej trąby powietrzne o zasięgu oddziaływania kilkudziesięciu metrów i na długości do kilku kilometrów. Ze względu na występujące w gminie kompleksy leśne należy się liczyć z tym, że silne wiatry mogą powodować znaczne ubytki drzewostanu (wiatrolomy).

GRADOBICIA

Gradobicia, czyli intensywne opady gradu najczęściej w połączeniu z burzami, także występują sporadycznie powodując skutki klęski żywiołowej na obszarach do 1 km². Zjawiska te w ostatnich latach nasilają się w okresie letnim.

SUSZE

To zagrożenie w gminie nie jest tak istotne jak dla innych rejonów województwa. Cały teren województwa ulega stopniowemu przesuszaniu poprzez zmniejszanie naturalnej retencyjności zlewni oraz zmian klimatu. Prawie na całym obszarze województwa zaobserwowano znaczne obniżenie poziomu zwierciadła wód gruntowych.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla gatunków roślin uprawnych i gleb Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach opracował sześciodekadowe mapy klimatycznego bilansu wodnego oraz obszarów zagrożonych suszą. Na terenie województwa podkarpackiego w okresie od 1 kwietnia do 31 maja, jako obszary zagrożone suszą wskazano między innymi gminę Wielopole Skrzyńskie.

POŻARY

Pożary szczególnie lasów i łąk są zjawiskiem częstym, a równocześnie bardzo zróżnicowanym w zasięgu i konsekwencjach. Szczególnie nasilają się w okresie wiosennego wypalania traw. Wiąże się to z niską świadomością ekologiczną społeczeństwa. Wszystkie sołectwa na terenie gminy zalicza się do III i IV grupy zagrożenia pożarowego. Ze względu na drzewostan pożarami przestrzennymi są zagrożone najbardziej kompleksy leśne w południowej i wschodniej części gminy. Obszary leśne zajmują ponad 1 tys. ha, co stanowi około 11 % powierzchni gminy i zaliczone są do II kategorii zagrożenia pożarowego.

SKAŻENIA PROMIENIOTWÓRCZE

Skażenia mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju (Ukraina, Słowacja, Czechy). Najbliższe elektrownie leżące w odległości około 300 km to Równe na Ukrainie oraz Bohunice i Mochovce na Słowacji. Nie przewiduje się, aby skażenia w czasie awarii osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia, należy się jednak liczyć z możliwością skażenia wody, upraw, roślin, itp.

5.7.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Informacje na temat gospodarki odpadami zostały szczegółowo przedstawione w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Wielopole Skrzyńskie na lata 2009-2012, z uwzględnieniem lat 2013-2020”, który jest integralną częścią tego Programu.

5.7.4. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacja zmian dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wg kryteriów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. Nr 221, poz. 1645).

Ocena ta prowadzona jest dla dwóch rodzajów terenów:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności;

Głównymi emitorami promieniowania niejonizującego są systemy energetyczne, teleinformatyczne, radiowe. Na terenie gminy nie występują obiekty stacjonarne i sieciowe emitujące promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące o wartościach wymagających zachowania znacznych stref ograniczonego użytkowania.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa przez teren gminy planowane jest poprowadzenie linii energetycznej 110 kV z kierunku Ropczyc i Frysztaka do projektowanej stacji redukcyjnej Wielopole Skrzyńskie. Strefa ograniczonego użytkowania dla takiej linii, w której mogą być przekroczone dopuszczalne wartości natężenia pola elektromagnetycznego wynosi po 20 m od osi. Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest przepisami ochrony przed promieniowaniem, przepisami zagospodarowania przestrzennego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisami sanitarnymi.

Stacje bazowe telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych

poła elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

5.7.5. AWARIE PRZEMYSŁOWE

Awaria techniczna to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych, powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości. Poważny problem środowiska stanowią chemiczne substancje niebezpieczne. Państwowa Straż Pożarna i WIOŚ nadzorują zakłady, których działalność może stanowić potencjalne zagrożenie dla środowiska. Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, sporządzony został wykaz zakładów w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Zgodnie z informacją otrzymaną z Wojewódzkiej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie i Powiatowej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Ropczycach na terenie gminy nie ma zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

5.8. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Jedną z przyczyn prowadzących do szybkiej degradacji środowiska, a zwłaszcza zagrożenia dla przyrody żywej, jest nadmierna konsumpcja energii pozyskiwanej w wyniku spalania paliw kopalnych. Wynika stąd szczególna potrzeba zmniejszenia emisji produktów spalania szkodzących przyrodzie, przez racjonalizację użytkowania energii, wprowadzanie czystszych technologii w całej gospodarce oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

Gmina jest predysponowana do lokalizacji małych elektrowni wodnych z uwagi na planowane lokalizacje zbiorników małej retencji. Możliwe jest również wykorzystanie po niezbędnych modernizacjach dotychczas niezniszczonych spiętrzeń wodnych służących napędzaniu młynów i tartaków. Na terenie gminy w chwili obecnej nie ma zlokalizowanych elektrowni wodnych.

Energia słoneczna może być wykorzystywana w kolektorach słonecznych, lub ogniwach fotowoltaicznych, służących do ogrzewania budynków oraz podgrzewania wody. W eksploatacji słonecznych instalacji grzewczych bardzo ważny jest rozkład dawek napromieniowania w ciągu roku. Preferowane są instalacje służące do podgrzewania wody użytkowej, wody w basenach, stawach hodowlanych, suszenia produktów rolnych, w szklarniach oraz jako instalacje wspomagające grzejnictwo elektryczne.

W granicach gminy występują lokalne zróżnicowania pod względem nasłonecznienia uzależnione od ekspozycji i nachylenia. Najlepsze warunki panują na terenach o ekspozycji południowej i do niej zbliżonej. Wszystkie te tereny są predysponowane do pozyskiwania energii słonecznej przez instalowanie dostępnych na rynku instalacji.

Duże nadzieje na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii wiązane są z biomasą. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol).

W gminie występują znaczne obszary upraw zbożowych oraz zasoby odpadów drewna. Zboża mogą być zarówno źródłem pozyskania słomy jak i biopaliw ciekłych. Drewno jako materiał opałowy można uzyskać z odpadów powstających przy przeróbce drewna lub ze specjalnie do tego celu utrzymywanych plantacji. Plantacje energetyczne są to plantacje szybko rosnących drzew i krzewów przeznaczonych wyłącznie do celów energetycznych. Stwarzają dodatkowo możliwości zagospodarowania obszarów zdegradowanych ekologicznie, które nie nadają się pod uprawy.

Dostarczanie energii elektrycznej o właściwych parametrach użytkowych dla odbiorców jednostkowych, lub w warunkach lokalnych może odbywać się przez eksploatację siłowni wiatrowych, najczęściej stosowanych jako źródło wspomagające lub rezerwowe.

Poszukiwaniami i badaniami stref wiatrowych na terenie gminy powinni być zainteresowani potencjalni inwestorzy, dla których istotną sprawą było by częściowe uniezależnienie od energetyki zawodowej.

6. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w gminie zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej gminy jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego bardzo duże znaczenie ma poprawa jakości wody do picia, poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych, gospodarka odpadami, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, zapobieganie zagrożeniom środowiska.

Środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych, możliwe do pozyskania do 2013, w tym na ochronę środowiska, przeznaczone będą na zapewnienie monitorowania stanu środowiska oraz kontroli i oceny realizacji zadań z nim związanych. Przewidywane przedsięwzięcia dotyczyć będą zatrudnienia kadry o odpowiednich kwalifikacjach niezbędnej do działania instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz zapewnienia pracownikom odpowiednich warunków technicznych umożliwiających sprawne i efektywne wykonywanie obowiązków.

6.1. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

Podstawowym celem edukacji ekologicznej jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa gminy, przejawiające się w postaci pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczuciu współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwieniu każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska.

Racjonalne działanie w tym zakresie powinno polegać na wprowadzaniu ograniczeń w użytkowaniu dóbr nieodnawialnych oraz rezygnację z zachowań i przyzwyczajęń zubożających naturalne środowisko. Podnoszenie świadomości ekologicznej całego społeczeństwa oraz prawo do informacji to podstawowe warunki spełnienia założeń realizacji idei zrównoważonego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY:

Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;
- rozwijanie edukacji ekologicznej na wszystkich poziomach szkolnictwa;
- współpraca instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi;
- propagowanie zagadnień ochrony ekosystemów, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej;
- szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji o środowisku oraz udziału społeczeństwa w zakresie podejmowania decyzji o działaniach inwestycyjnych;
- współpraca samorządów wszystkich szczebli w zakresie prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej lokalnych ośrodków telewizyjnych, radiowych i prasowych (praca ciągła);
- szkolenia dla zarządów zakładów produkcyjnych w zakresie nowych możliwości technologicznych, przedsięwzięć o charakterze proekologicznym oraz możliwości

korzystnego finansowania lub dofinansowania przez fundacje, lisingowania lub kredytowania urządzeń i linii produkcyjnych;

- wspieranie jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi w zakresie organizowania wystaw o charakterze edukacyjnym, działalności w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym, rozwoju ścieżek edukacyjnych w terenie.

6.2. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

Planowanie przestrzenne w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego zapewnia warunki utrzymania równowagi przyrodniczej. Przepisy, zwłaszcza ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapewniają integrację problematyki środowiskowej z problematyką planowania przestrzennego.

Niedoskonały jest jednak sposób ich wdrażania, m.in. wynikający z niespójności z innymi przepisami odrębnymi, czy braku wystarczających danych o środowisku.

CEL STRATEGICZNY:

Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego gminy, w tym właściwa lokalizacja przestrzenna inwestycji.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego wraz z koniecznym wsparciem struktur i instytucji wspierających oraz realizujących tę integrację;
- dalsze rozpoznanie środowiska przyrodniczego gminy w zakresie niezbędnym do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zapewniających optymalne relacje pomiędzy terenami zainwestowania a terenami otwartymi oraz wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce;
- identyfikacja obszarów problemowych, konfliktów przestrzennych i środowiskowych oraz systemowe zarządzanie w tym zakresie (w tym na obszarach Natura 2000);
- wdrożenie wytycznych dotyczących wyznaczenia korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań fizjograficznych i zagospodarowania, zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej;
- współpraca instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska i jednostek w zakresie zagospodarowania przestrzennego na różnych szczeblach.

6.3. AKTYWIZACJA RYNKU NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO.

W najbliższych latach działania będą ukierunkowane na dalszą efektywną realizację wymagań ochrony środowiska na obszarze Unii Europejskiej, wspieranie mechanizmów rynkowych oraz upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego.

Produkty przyjazne środowisku mogą stać się czynnikiem decydującym, jeżeli chodzi o konkurencyjność na rynku.

CEL STRATEGICZNY:

Skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- zwiększenie nakładów na ochronę środowiska w gminie, w tym skuteczne pozyskiwanie środków finansowych na realizację projektów proekologicznych;
- wdrażanie instrumentów prawno-administracyjnych oraz finansowo-rynkowych zapewniających efektywną i terminową realizację celów polityki ekologicznej;
- promocja i upowszechnianie produktów ekologicznych;

- wspieranie wdrażania systemów EMAS w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz administracji publicznej;

6.4. WSPÓŁPRACA MIĘDZYGMINNA

Działania podejmowane w ramach realizacji tego celu powinny przyczynić się do rozwoju współpracy w zakresie ograniczania zanieczyszczeń, ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska, przeciwdziałania poważnym awariom.

CEL STRATEGICZNY:

Rozwój współpracy między sąsiednimi gminami w zakresie ochrony środowiska.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- współpraca między sąsiednimi gminami w zakresie realizacji zobowiązań dotyczących ochrony środowiska i zdrowia, wynikających z przynależności do Unii Europejskiej;
- stała współpraca między gminami dotycząca w szczególności eliminowania i minimalizowania zagrożeń ekologicznych, ochrony wód oraz ochrony krajobrazu i zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych;
- wymiana informacji o środowisku i działaniach podejmowanych na rzecz poprawy jego stanu;
- współpraca przy opracowywaniu i realizacji projektów ponadlokalnych i ubiegania się o środki pomocowe na rzecz ich realizacji;
- współpraca w zakresie turystyki.

7. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

W oparciu o dotychczas obowiązujące strategie, programy i plany, raporty sporządzone na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz w oparciu o aktualny stan środowiska stwierdza się, że ochrona wód, gospodarka odpadami, bezpieczeństwo ekologiczne nadal są priorytetowymi dziedzinami ochrony środowiska.

Ze względu na specyfikę gminy oraz konieczność dostosowania przepisów do standardów unijnych większą wagę należy przyłożyć do spraw ochrony klimatu, przyrody i pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Przy wyznaczaniu priorytetów ekologicznych kierowano się następującymi kryteriami:

- zgodność z priorytetami wyznaczonymi w polityce ekologicznej województwa podkarpackiego;
- zgodność z priorytetami ekologicznymi wynikającymi z przynależności do Unii Europejskiej oraz wynikającymi z dokumentów strategicznych przyjętych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym (Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego, Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, Stan Środowiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim - 2004 r, Powiatowy plan usuwania wyrobów zawierających azbest).
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego na poprawę określonych działań na rzecz środowiska.

Zgodnie z w/w kryteriami przyjęto następujące priorytety ekologiczne:

Priorytet	1. – Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej
Priorytet	2. – Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych
Priorytet	3. – Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb
Priorytet	4. – Ochrona zasobów kopalin
Priorytet	5. – Ochrona krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów
Priorytet	6. – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, poważne awarie, zagrożenia naturalne i chemiczne

Priorytet	7. – Gospodarka odpadami
Priorytet	8. – Ochrona przed hałasem
Priorytet	9. – Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
Priorytet	10. – Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

W obrębie każdego priorytetu, wyszczególnione zostały cele krótkookresowe (na okres najbliższych 4 lat od uchwalenia Programu) i średniookresowe (na okres najbliższych 8 lat od uchwalenia Programu), a w ich obrębie kierunki działań.

Wskazane zostały również rejon koncentracji działań oraz ważniejsze wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych, a także działania priorytetowe wraz z podaniem terminów ich realizacji, szacunkowych kosztów i instytucji odpowiedzialnych za ich realizację.

Priorytetowe działania proekologiczne w gminie Wielopole Skrzyńskie:

- **ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej** – wspieranie projektów przedsięwzięć dotyczących redukcji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, redukcji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza, projekty na rzecz ograniczania niskiej emisji (w tym oddziaływania komunikacji);
- **ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych** – wspieranie inwestycji dążących do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz kompleksowe realizowanie wraz z nimi inwestycji mających na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej, utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną, ochrona przed powodzią;
- **ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb** – zapewnienie najlepszej jakości gleb, rekultywacja terenów zdegradowanych głównie związanych z eksploatacją złóż gazu ziemnego, piasku, żwiru i kruszyw naturalnych oraz po likwidacji składowisk odpadów, w celu ich włączenia do zagospodarowania (zalesienia, zakrzewienia, uprawa), racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego);
- **ochrona zasobów kopalin** – rozpoznanie zasobów surowców o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego gminy, ochrona kopalin, ich racjonalne wykorzystanie łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących;
- **ochrona krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów** – działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej;
- **przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska** – kierowanie środków na odtwarzanie i modernizowanie zabudowy hydrotechnicznej, przywracaniem funkcjonalności przyrodniczej, hamowaniem odpływu wody, zwiększając naturalną retencję, ograniczając zagrożenie powodziowe, związane ze wzrostem dyspozycyjności zasobów wody, a także zapobieganie i przeciwdziałanie poważnym awariom i monitorowanie stanu środowiska;
- **gospodarka odpadami** – ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów, wdrażanie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania zgodnie wojewódzkim planem gospodarki odpadami;
- **ochrona przed hałasem** – wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu, w szczególności komunikacyjnego i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach;
- **ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym** – skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- **pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych** – wspieranie działań związanych z wykorzystaniem energii słonecznej i wodnej oraz biomasy i energii wiatrowej.

8. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

8.1. PRIORYTET 1

OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WARSTWY OZONOWEJ, PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU

8.1.1. INFORMACJE OGÓLNE

Dyrektywy Unii Europejskiej w tym Dyrektywa 96/62/EC z 27.09.1996 r. określają wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza. Dyrektywy tworzą zasady i mechanizmy działań, które mają na celu planowanie poprawy jakości powietrza na obszarach, gdzie nie spełnia ona wymaganych kryteriów oraz utrzymywanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca..

Stan powietrza atmosferycznego na obszarze gminy jest dobry. Monitoring powietrza nie sygnalizuje przekroczeń norm dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki i pyłu z lokalnych kotłowni. Problem tzw. niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania pomieszczeń jest problemem lokalnym dla każdej miejscowości w gminie. Niepokojąca jest natomiast emisja ze źródeł mobilnych, tym bardziej, że zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy, nie tylko bezpośrednio pogarszają jakość powietrza w rejonach o intensywnym ruchu drogowym, ale także biorą udział w reakcjach fotochemicznych zachodzących w atmosferze.

Realizacja priorytetu powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz do poprawy warunków życia ludzi.

8.1.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza;
- **Cel nr 2** – Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Ograniczanie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i ochrona przed ich negatywnym oddziaływaniem poprzez przebudowę istniejących dróg i ulic, systematyczną poprawę nawierzchni dróg powiatowych i gminnych, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.
- 2) Redukcja niskiej emisji poprzez modernizację obiektów użyteczności publicznej w zakresie zmiany źródeł energii cieplnej. Zmiany w kotłowniach polegałyby na eliminowaniu kotłów opalanych paliwem tradycyjnym (węgiel, koks) na rzecz źródeł gdzie paliwem są substancje emitujące znacznie mniej zanieczyszczeń np. gaz ziemny.
- 3) Modernizacja istniejących źródeł ciepła – poprawa sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii, modernizacja linii przesyłowych, termomodernizacja budynków.
- 4) Likwidacja i uprzątnięcie dzikich wysypisk.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Monitoring i ocena jakości powietrza w strefach zgodnie z wymogami ustawowymi.
- 2) Opracowywanie naprawczych programów ochrony powietrza w miarę zaistniałych potrzeb dla stref, gdzie zostały stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów substancji w powietrzu.

- 3) Edukacja ekologiczna poprzez rozmieszczanie ogłoszeń i ulotek o obowiązujących wymaganiach w zakresie spalania (np. zakaz spalania odpadów na powierzchni ziemi) oraz o skutkach ekologicznych i zdrowotnych spalania niektórych rodzajów odpadów w kotłowniach (piecach) domowych.

8.1.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych i ogrzewania indywidualnego oraz emisji z transportu;
- **Cel nr 2** – Ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych i energetyki;
- **Cel nr 3** – Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Ochrona powietrza atmosferycznego

Działania inwestycyjne:

- 1) Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej, remonty nawierzchni dróg powiatowych i gminnych;
- 2) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych;
- 3) Redukcja niskiej emisji poprzez modernizacje układów technologicznych kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych oraz linii przesyłu ciepła, budowa sieci gazowej celem umożliwienia wykorzystania gazu w indywidualnych systemach grzewczych, termomodernizacja budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w szczególności na terenach cennych pod względem przyrodniczym i turystycznym;

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Coroczna ocena jakości powietrza (WIOŚ w Rzeszowie) zgodnie z wymogami obowiązującego prawa;
- 2) Kontrola wdrażania opracowanych programów ochrony powietrza;
- 3) Propagowanie zwiększania wykorzystania paliw alternatywnych (np. biopaliwa);
- 4) Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii;

Ochrona klimatu i warstwy ozonowej

Wszystkie kierunki działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych określone dla ochrony powietrza atmosferycznego będą jednocześnie przeciwdziałać zmianom klimatu. Zmniejszenie ilości emitowanych zanieczyszczeń wiązać się będzie ze zmniejszeniem emisji dwutlenku węgla (głównego gazu cieplarnianego), który towarzyszy we wszystkich procesach przemysłowych emisji innych zanieczyszczeń powietrza (głównie spalanie paliw organicznych).

Ponadto realizacja działań w zakresie ochrony klimatu wymagać będzie aktywnych prac podejmowanych w wielu innych sektorach m.in. w gospodarce odpadami, leśnictwie, rolnictwie.

Działania inwestycyjne:

- 1) Wszystkie działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza.
- 2) Wszystkie działania w odniesieniu do gospodarki odpadami (zmniejszenie ilości odpadów u źródła, odzysk odpadów), gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości - jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

- 2) Kontrola wycofania z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową (WIOŚ).

8.1.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ.

Działania w zakresie poprawy jakości powietrza atmosferycznego i ograniczania emisji zanieczyszczeń mających na celu ochronę powietrza i klimatu będą się koncentrować przede wszystkim w rejonach stwierdzonych przekroczeń poziomów substancji w powietrzu, określonych przepisami prawa, na terenach cennych przyrodniczo i turystycznie. Realizowane działania dotyczyć będą sfery osadniczej, przemysłowej i komunikacyjnej.

8.1.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA

Tab. Nr 3. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring i coroczna ocena jakości powietrza w strefach z uwzględnieniem rozszerzenia badań zgodnie wymogami ustawowymi	WIOŚ w Rzeszowie	praca ciągła	budżet państwa
Inwestycje				
2.	Inwestycje w zakresie ograniczenia emisji z przemysłu i energetyki zawodowej, w tym m.in. budowa i modernizacja instalacji oraz nowe technologie produkcji	przedsiębiorstwa	2009-2012	środki własne przedsiębiorstwa, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW
3.	Przedsięwzięcia wymagające realizacji celem ograniczenia emisji niskiej z sektora komunalnego i komunikacji na terenach zurbanizowanych i turystycznych	przedsiębiorstwa, JST	2009-2012	środki własne przedsiębiorstw, środki JST, fundusze UE
4.	Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących w produkcji energii źródła odnawialne.	JST, przedsiębiorstwa	2009-2012 do 2020	środki własne przedsiębiorstw, środki samorządów, EFRR, FS
5.	Realizacja zadań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej	zarządcy dróg	2009-2016 i dłużej	środki własne, EFRR

8.2. PRIORYTET 2

OCHRONA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH

8.2.1. INFORMACJE OGÓLNE

Podstawowe regulacje prawne odnoszące się do zagadnień gospodarki wodnej i ochrony wód są zawarte w ustawie Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku z późniejszymi zmianami, ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 roku z późn. zmianami, ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku z późn. zmianami oraz w szeregu aktów wykonawczych do powyższych ustaw. Dokumenty te zostały dostosowane i stanowią podstawę do funkcjonowania w prawie polskim przepisów Unii Europejskiej (min. Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE, Dyrektywy 91/271/EWG, Dyrektywy 76/464/EWG) w zakresie działań związanych z gospodarką wodno – ściekową.

Jakość wód na terenie gminy systematycznie ulega poprawie, jednak proces ten jest powolny i wymaga czasu. Uzależniony jest, w dużej mierze, od prowadzonej gospodarki wodno –

ściekowej. Kontynuowane będą działania w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych oraz sieci wodociągowych. Ponadto dla ochrony wód istotne będą działania w zakresie racjonalizacji zużycia wody na cele produkcyjne i w gospodarstwach domowych, upowszechnianie pomiaru zużycia wody oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wodnych.

8.2.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Realizowane cele dotyczyć będą ochrony zasobów wodnych (w szczególności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi), zapewnienia najlepszej jakości wód, w tym utrzymania ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną oraz ochrona przed powodzią. Działania prowadzone będą w zakresie zarządzania ochroną wód i zasobami wodnymi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom zarówno osadniczym jak i przemysłowym, a także racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych.

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Ochrona zasobów wodnych poprzez eliminację lub ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych i rozproszonych, eliminacja substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz ograniczenie zrzutów pozostałych substancji tego typu;
- **Cel nr 2** – Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla gminy oraz zaspokojenie potrzeb ludności w odpowiednią jakościowo wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- **Cel nr 3** – utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną oraz ochrona przed powodzią;
- **Cel nr 4** – Modernizacja i rozbudowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Zarządzanie ochroną wód i zasobami wodnymi.

Cele ekologiczne będą realizowane głównie w oparciu o działania nieinwestycyjne takie jak:

- 1) Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi i jakości wody w kąpieliskach.
- 2) Prowadzenie systemu monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- 3) Ustanowienie i respektowanie stref ochrony sanitarnej dla komunalnych ujęć wód powierzchniowych.
- 4) Ustanowienie stref ochronnych dla Głównych Zbiorników Wód Podziemnych oraz opracowanie zasad obowiązujących w tych strefach.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wody i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych.

Działania w tym zakresie dotyczą małych miast i wsi województwa. Według zaktualizowanego „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, obejmującego lata 2003-2015 przedmiotowe długookresowe cele będą realizowane dla aglomeracji powyżej 2 000 RLM i nieprzekraczających 15 000 RLM.

Kontynuować należy działania zmierzające do podniesienia efektywności oczyszczania ścieków poprzez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków oraz w zabudowie skupionej preferować należy budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Do istniejących oczyszczalni, które nie są obecnie w pełni wykorzystywane, podłączać należy źródła rozproszone (tam, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione). Te obszary gdzie odprowadzenie ścieków siecią kanalizacyjną jest nieopłacalne, są predysponowane do budowy indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, bądź dowożenia ścieków ze zbiorników bezodpływowych do istniejących, niedociążonych oczyszczalni.

Ważnym zadaniem gminy jest rzetelna i pełna inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (wybieralnych), zwłaszcza na terenach wiejskich. Często istniejące

zbiorniki ze względu na ich zły stan techniczny (dotyczy to szczególnie zbiorników eksploatowanych przez kilka lub kilkanaście lat) są źródłem zanieczyszczenia środowiska, w tym wód podziemnych. Zwiększenie ilości ścieków trafiających do oczyszczalni związane będzie z koniecznością odbudowy zniszczonych odcinków sieci kanalizacyjnej oraz skanalizowaniem obszarów dotąd nie objętych kanalizacją. Poniżej określono niezbędne działania w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniom i ograniczania emisji ze źródeł osadniczych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni i podoczyszczalni ścieków w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000 RLM, zwłaszcza na obszarach wiejskich, w tym zakończenie rozpoczętych inwestycji w tym zakresie.
- 2) Budowa przydomowych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na obszarach gdzie, jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego, w okresie perspektywicznym nie będą podejmowane działania z budową kanalizacji zbiorczej lub jej realizacja jest ekonomicznie nieuzasadniona np. ze względu na rozproszoną zabudowę.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Prowadzenie systemu opłat za korzystanie ze środowiska wodnego i za usługi wodno – kanalizacyjne.
- 2) Monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych dostosowanych do wymagań Unii Europejskiej.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł przemysłowych.

Działania w tej dziedzinie polegać będą na opracowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej, zdecydowane egzekwowanie ich realizacji m. in. poprzez wprowadzenie metod minimalizacji ilości wytwarzanych ścieków (obiegi zamknięte) a także zwiększenie efektywności oczyszczania ścieków (oddzielne oczyszczanie poszczególnych strumieni zanieczyszczeń).

Działania inwestycyjne:

- 1) Wdrożenie najlepszych technologii w zakładach produkcyjnych.
- 2) Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków przemysłowych w pełni dostosowanych do wymogów unijnych.
- 3) Redukcja zużycia wody w instalacjach energetycznych i przemysłowych, w tym wyeliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wspieranie modernizacji technologii produkcji, w celu eliminacji i ograniczenia zrzutu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.
- 2) Wspieranie działań zmniejszenia wodochłonności przemysłu.

Zmniejszenie i ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych.

Działania polegać będą na preferowaniu rolnictwa pro-ekologicznego i ekologicznego (certyfikowanego), które zużywa znacznie mniej nawozów i środków ochrony roślin i tym samym, ogranicza wprowadzanie do środowiska związków biogennych.

Odpowiednie organy powinny egzekwować obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrolę stosowania środków ochrony roślin (przestrzeganie okresu karencji i prewencji).

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa deszczowni na terenach o intensywnej produkcji roślinnej, z uwzględnieniem wymogów ochrony biotopów wilgotnych i podmokłych.

- 2) Budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika oraz zbiorników gnojówki i gnojowicy w gospodarstwach rolnych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Stosowanie zasad ujętych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.
- 2) Wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego.
- 3) Preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych.

Zaopatrzenie w wodę

Zapewnienie wody do spożycia w odpowiedniej ilości i jakości ma istotne znaczenie dla zdrowia i warunków życia społeczeństwa, a także bezpieczeństwa sanitarnego gminy. W celu zapewnienia odbiorcom odpowiedniej jakości i ilości wody, niezbędna jest wymiana i modernizacja istniejących sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody, a jednocześnie budowa nowych. Konieczne jest określenie stref ochronnych wraz z obszarem zasilania oraz właściwe ich zagospodarowanie jako ważny aspekt ochrony wód podziemnych stanowiących źródła zaopatrzenia w wodę.

Działania inwestycyjne

- 1) Dostosowanie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do standardów UE poprzez rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wody.
- 2) Modernizacja istniejących sieci wodociągowych oraz budowa nowych.
- 3) Budowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Działania nieinwestycyjne

- 1) Ustanowienie i respektowanie stref ochrony sanitarnej od komunalnych ujęć wód powierzchniowych.
- 2) Prowadzenie gminnego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

8.2.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Poprawa jakości zasobów wodnych województwa podkarpackiego w najbliższym latach związana będzie ze wspieraniem przedsięwzięć dotyczących rozbudowy systemów kanalizacji, oczyszczalni ścieków a także ze zmiany technologii w celu ograniczenia ilości substancji szkodliwych dla środowiska wodnego odprowadzanych wraz ze ściekami.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną zostanie utworzony spójny i kompleksowy monitoring stanu wód w obrębie każdego dorzecza. Przeprowadzane pomiary i kontrola zanieczyszczeń będą ważnym czynnikiem służącym poprawie oraz utrzymaniu jakości zasobów wodnych na odpowiednim poziomie.

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Poprawa jakości wód w zlewniach;
- **Cel nr 2** – Zapewnienie odpowiedniej ilościowo i jakościowo wody do celów bytowo gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych;
- **Cel nr 3** – Przebudowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej przez wodociągi, stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód.

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnych zakończonych oczyszczalniami ścieków;

- 2) Modernizacja i rozbudowa podoczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych oraz modernizacja technologii produkcji, w celu ograniczenia i zaprzestania zrzutu substancji niebezpiecznych;
- 3) Budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych (sukcesywnie do 2010 r.) oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia (studia wykonalności, dokumentacja techniczna projektów itp.);
- 2) Wdrożenie nowego systemu monitorowania wód powierzchniowych oraz oceny ich stanu chemicznego i ekologicznego;
- 3) Wdrożenie systemu monitorowania wód podziemnych oraz wody dostarczanej przez wodociągi, w celu dostosowania się do wymogów UE;
- 4) Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony jakości wód, powiązanego z edukacją ekologiczną;
- 5) Sporządzenie programów mających na celu ograniczanie odpływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych.

8.2.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ.

Obszarami, na których przeprowadzane są zadania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych i podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary ochrony głównych zbiorników wód podziemnych. Rejony koncentracji zadań dotyczą przede wszystkim sektorów: osadniczego, rolniczego i przemysłowego w obrębie całej gminy.

8.2.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY I EFEKTYWNEGO WYKORZYSTANIA ZASOBÓW WODNYCH

Tab. Nr 4. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony wód i wykorzystania zasobów wodnych

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring wód powierzchniowych	WIOŚ	corocznie	budżet wojewody fundusze UE, środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW

8.3. PRIORYTET 3**OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ
GLEB****8.3.1. INFORMACJE OGÓLNE**

Realizacja priorytetu powinna zapewnić ochronę jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi.

Przewiduje się, że wyeliminowane zostaną zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska oraz tereny i obiekty o niskiej efektywności gospodarczej. Ponadto tereny te nie będą stanowić

nieużytków gospodarczych, zostaną włączone do obiegu gospodarczego w postaci nadanych im innych funkcji. Powstaną tereny m.in. leśne, rekreacyjno-wypoczynkowe, rolne, urbanistyczne czy przemysłowe.

8.3.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Przywracanie funkcji przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego;
- **Cel nr 2** – Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi;
- **Cel nr 3** – Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele;
- **Cel nr 4** – Rozwój rolnictwa ekologicznego.

Działania inwestycyjne:

- 1) Sukcesywna rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym eksploatacji surowców, składowania odpadów, spowodowanych czynnikami naturalnymi.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Monitoring gleb ukierunkowany na rejestrowanie zmian powodowanych przez różnorakie ich użytkowanie (w tym nadmierną eksploatację) i kontynuowanie identyfikacji terenów o przekroczonych standardach jakości gleb;
- 2) Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej produkcji;
- 3) Wspieranie rolnictwa ekologicznego;
- 4) Wspieranie dobrych praktyk rolniczych i restrykcyjne przestrzeganie zasad dotyczących ochrony gleb w działalności gospodarczej.

8.3.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** - Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i bezpieczeństwa ludzi;
- **Cel nr 2** - Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.

Działania inwestycyjne:

- 1) Bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych z priorytetowym traktowaniem zadań na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska;
- 2) Przywracanie funkcji przyrodniczych terenom zdegradowanym;
- 3) Właściwe rozmieszczenie kontenerów na odpady, likwidacja dzikich wysypisk;
- 4) Unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług;
- 5) Fitomelioracyjne zagospodarowanie terenów podlegających erozji (wodnej lub wietrznej).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Rozwój systemu identyfikacji terenów zdegradowanych;
- 2) Wprowadzanie zasad właściwego korzystania z powierzchni ziemi w działalności gospodarczej;

- 3) Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych na rzecz zagospodarowywania terenów zdegradowanych;
- 4) Identyfikacja zagrożeń powierzchni ziemi;
- 5) Wspieranie gospodarstw ekologicznych i promowanie produktów markowych;
- 6) Ograniczenie zanieczyszczeń związanych z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin;
- 7) Kontrole dotyczące odwiertów oraz właściwej regeneracji terenów powiertniczych i rekultywacji terenów wyrobiskowych piasku.

8.3.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Działania z dziedziny strategii ochrony gleb obejmować będą cały obszar województwa, zaś dotyczące proekologicznej produkcji rolnej w ramach programów rolno-środowiskowych do 2012 na wytypowanych obszarach priorytetowych.

Nowy dokument PROW (Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich) swoimi działaniami w powyższym zakresie będzie obejmował obszar całego województwa.

8.3.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIA WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB

Tab. Nr 5. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi i prowadzenie rejestrów zawierających informacje o tych terenach.	starosta	praca ciągła	bd
Inwestycje				
2.	Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych surowców pospolitych	przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe	środki własne przedsiębiorstwa

8.4. PRIORYTET 4

OCHRONA KOPALIN

8.4.1. INFORMACJE OGÓLNE

W ochronie kopalin istotne znaczenie ma racjonalne gospodarowanie zasobami z uwagi na ich nieodnawialność.

Ochronę złóż kopalin od strony organizacyjno-prawnej zapewniają przepisy ustaw odnoszące się do:

- korzystania z kopalin - ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku, Prawo geologiczne i górnicze;
- ochrony kopalin, zasad eksploatacji i rekultywacji – ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 rok;
- ochrony złóż jako zasobu przyrody – ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym poprzez obowiązek ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego szczególnych warunków zagospodarowania.

Wprowadzone w ostatnich latach nowelizacje tych ustaw, doskonałą warunki racjonalnego gospodarowania i ochrony przed degradacją zasobów surowców mineralnych.

Najważniejszymi instrumentami ochrony zasobów jest wymóg uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia po przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także system koncesji udzielanych na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz ich wydobywanie.

8.4.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** - Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, w tym ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin;
- **Cel nr 2** - Usprawnienie funkcjonowania administracji geologicznej w celu lepszej ochrony zasobów kopalin;
- **Cel nr 3** - Poszukiwanie i rozpoznawanie nowych złóż surowców.

Działania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji;
- 2) Dalsze rozpoznawanie i dokumentowanie nowych zasobów surowców;
- 3) Rekultywacją terenów poeksploatacyjnych;
- 4) Ograniczanie negatywnych skutków wydobywania kopalin.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin;
- 2) Wzmacnianie systemu ochrony zasobów z wykorzystaniem instrumentów prawa;
- 3) Wspieranie badań mających na celu poszukiwanie i stosowanie substytutów kopalin oraz badań nad stosowaniem surowców z odpadów, spełniających kryteria efektywności ekologicznej i ekonomicznej;
- 4) Wspieranie badań dotyczących rozpoznania możliwości budowy podziemnych zbiorników gazu;
- 5) Zapewnienie ochrony udokumentowanych złóż kopalin w planowaniu przestrzennym.

8.4.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** - Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych;
- **Cel nr 2** - Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.

Działania inwestycyjne:

- 1) Koncesjonowana eksploatacja złóż kopalin z ich maksymalnym wykorzystaniem wraz z kopalinami towarzyszącymi, uwzględniająca zasady racjonalnej gospodarki surowcami.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wypracowanie zasad współpracy organów koncesyjnych w celu przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom, którymi jest brak ochrony zasobów całych rejonów złożowych (surowce poślizgowe), w wyniku wydawania koncesji na eksploatację złóż o małych powierzchniach.
- 2) Eliminacja nielegalnego wydobywania surowców poprzez wzmocnienie systemu kontroli.

8.4.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Zakładane działania dotyczące ochrony i racjonalizacji wykorzystania surowców koncentrować się będą na obszarach ich występowania. Działaniami w zakresie bilansowania, waloryzacji i określenia obszarów i zasobów perspektywicznych obejmować należy głównie złoża surowców o znaczeniu regionalnym.

Rozpoznanie zasobów i obszarów perspektywicznych powinno dotyczyć wszystkich występujących w gminie surowców deficytowych oraz będących przedmiotem bieżącego zapotrzebowania w gospodarce tj. kruszyw naturalnych w związku z perspektywą rozwoju budowy dróg, złóż gazu jako surowców energetycznych.

Istotnym działaniem jest ochrona obszarów występowania złóż rezerwowych, aktualnie niezagospodarowanych przed zainwestowaniem (w studiach i planach zagospodarowania przestrzennego) w kontekście ich perspektywicznego wykorzystania.

8.4.5 DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY KOPALIN

Tab. Nr 6. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony kopalin

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				
1.	Sporządzenie mapy występowania złóż kopalin z uwzględnieniem istniejącego zagospodarowania wraz bilansem zasobów.	samorząd województwa	2008-2011	środki samorządu województwa
Inwestycje				
2.	Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu gminy.	przedsiębiorstwa, jednostki badawcze	zadanie ciągłe	środki własne przedsiębiorstwa

8.5. PRIORYTET 5

OCHRONA KRAJOBRAZU ORAZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW

8.5.1. INFORMACJE OGÓLNE

Realizacja priorytetu polega przede wszystkim na doskonaleniu systemu obszarów chronionych, rozpoznawaniu zasobów przyrodniczych (różnorodności biologicznej), opracowywaniu planów ochrony dla parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, oraz wdrażanie zapisów planów ochrony. Ważne jest także utrzymanie tradycyjnego krajobrazu wiejskiego przede wszystkim na terenach parków krajobrazowych.

Ochrona przyrody, różnorodności biologicznej i krajobrazu realizowana będzie m.in. poprzez ochronę krajobrazu terenów wiejskich głównie poprzez promowanie tradycyjnych metod gospodarowania (na terenach tych równocześnie promowany powinien być rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki);

Rezultatem realizacji przedsięwzięć dotyczących gospodarowania lasami będzie m.in:

- racjonalizacja struktury przestrzennej lasów i związany z tym wzrost stabilności ekosystemów leśnych oraz możliwości pełnienia wielorakich funkcji;
- polepszenie stanu środowiska;

- ukształtowanie optymalnej granicy polno-leśnej, udoskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów z jednoczesnym zachowaniem odnawialności surowca drzewnego;
- poprawa stanu gospodarowania w lasach niepaństwowych;
- rozwój i stabilizacja rynku usług leśnych;
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat roli i znaczenia lasów.

8.5.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Wymienione poniżej cele będą realizowane poprzez skupienie się na ochronie najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny województwa.

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- **Cel nr 2** – Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu;
- **Cel nr 3** – Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi, w szczególności ochrona, zwiększanie, i przywracanie biologicznej różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym.

Kierunki działań

Podstawowe kierunki działań wynikają z celów określonych w polityce ekologicznej województwa oraz z istniejących uwarunkowań przyrodniczych na obszarze gminy. Większość działań ma charakter ciągły, wykraczający poza horyzont czasowy niniejszego Programu.

Za priorytetowe działania należy uznać działania dotyczące:

- 1) Zwiększania powierzchni terenów objętych ochroną prawną.
- 2) Prowadzenia czynnej ochrony na powierzchniowych formach ochrony przyrody,
- 3) Powszechnej ochrony lasów, w tym wzmacniania ochrony różnorodności biologicznej.
- 4) Doskonalenia i wdrożenia nowoczesnych metod w pracach inwentaryzacyjnych i monitoringu stanu lasów.
- 5) Prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej oraz poprawy zagospodarowania lasów niepaństwowych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody.
- 2) Wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów (sukcesywnie, praca ciągła).
- 3) Utrzymanie ciągłości i tworzenie korytarzy ekologicznych (poprzez zalesienia i zadrzewienia).
- 4) Wprowadzanie i kształtowanie zadrzewień śródpolnych na terenach o małej lesistości m.in. o wysokiej kulturze rolnej.
- 5) Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej (praca ciągła).
- 2) Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy działalności przyjazne dla środowiska np. agroturystyka, rolnictwo ekologiczne i zintegrowane).
- 3) Dokumentowanie i tworzenie form ochrony przyrody obejmujących obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

- 4) Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w gminach.

Działania nieinwestycyjne w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej:

- 1) Wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania.
- 2) Utrzymanie i wzmacnianie istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu.
- 3) Monitoring zagrożeń lasów oraz monitoring bazy nasiennej i materiału szkółkarskiego.
- 4) zintensyfikowanie działań na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa, w tym szkolenia właścicieli lasów państwowych nt. prawidłowych zasad zagospodarowania lasów i prowadzenia gospodarki leśnej, oraz projekty informacyjne i edukacyjne.
- 5) Doskonalenie współpracy jednostek organizacyjnych lasów państwowych z jednostkami odpowiedzialnymi za planowanie przestrzenne w zakresie umiejscowienia problematyki leśnej w opracowaniach dotyczących gminy.
- 6) Doskonalenie procedur związanych z realizacją zalesień gruntów porolnych.
- 7) Wykonanie opracowań określających potencjalne tereny do zalesień i zadrzewień.

8.5.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie przyrody;
- **Cel nr 2** – Ochrona terenów zieleni miejskiej, wiejskiej oraz krajobrazu;
- **Cel nr 3** – Opracowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień i zadrzewień.

Działania w zakresie ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej mają w większości charakter pozainwestycyjny oraz są prowadzone w sposób ciągły.

Działania pozainwestycyjne:

- 1) Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej gminy (praca ciągła).
- 2) Prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej (praca ciągła).
- 3) Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody (sukcesywnie).
- 4) Realizacja działań na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej dotyczącej lasów.
- 5) Ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące zalesień i zadrzewień (wyznaczenie lub zaktualizowanie granicy polno-leśnej).

Działania inwestycyjne:

- 1) Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej.
- 2) Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.
- 3) Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu zalesiania i zadrzewiania, w tym sporządzenie ewidencji obszarów, które mogą być przeznaczone do stałych lub czasowych zalesień gruntów nie wykorzystywanych w rolnictwie, bez konsekwencji prawnych dotyczących charakteru użytkowania gruntów.

8.5.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Działania koncentrować się będą na obszarze gminy, zwłaszcza na terenach objętych prawną ochroną przyrody i na terenach przewidzianych do objęcia taką ochroną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, na obszarach rolnych, leśnych i dolinach rzecznych. Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienia trwałości, różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych realizowane będą jako proces ciągły na całym obszarze województwa. Do zalesienia przewiduje się część gruntów, na których produkcja jest nieopłacalna, ze względu na jakość gleb i dostępność.

Działania w zakresie zalesień prowadzone powinny, być przede wszystkim, na obszarach charakteryzujących się słabą jakością gleb, mało przydatnych lub nieprzydatnych do produkcji rolniczej. Faktyczne wyznaczenie gruntów do zalesień powinno nastąpić po uwzględnieniu uwarunkowań natury organizacyjno-przestrzennej, względów ekologiczno-krajobrazowych oraz spraw własności. Ostateczna lokalizacja terenów przeznaczonych do zalesień i zadrzewień będzie następować w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zagospodarowania terenu, z jednoczesnym uwzględnieniem krajowych i regionalnych priorytetów polityki leśnej oraz zgodnie z wymogami określonymi w krajowych wytycznych dotyczących uporządkowania i kształtowania przestrzeni rolno-leśnej. Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienie trwałości lasów prowadzone będą na całym obszarze leśnym województwa, jako proces ciągły.

8.5.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU LASÓW

Tab. Nr 7. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zrównoważonego rozwoju lasów

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Edukacja i monitoring przyrodniczy				
1.	Prowadzenie edukacji ekologicznej	JTS, PK, PN	praca ciągła	budżet państwa
2.	Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu w gminie (sukcesywnie)	JTS	praca ciągła	środki własne gmin, fundusze UE
3.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjno – turystycznej	JTS, PK, PN	praca ciągła	środki własne, fundusze zagraniczne budżet państwa
4.	Przygotowanie podstaw do rozszerzenie zakresu zalesień w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów oraz ustalenie lokalizacji zalesień w MPZP	Zarząd Województwa wojewoda, LP, JST, starosta, właściciele gruntów	2009 -2016 praca ciągła	budżet państwa, środki własne LP, środki pomocowe, środki własne właścicieli gruntów
5.	Nadzór i kontrola nad zalesianiem gruntów prywatnych przeznaczonych do zalesienia oraz doradztwo dla właścicieli gruntów zalesianych	starosta, JST, LP, biura powiatowe ARiMR	2006 -2016 praca ciągła	budżet państwa, środki własne LP, fundusze UE
6.	Kształtowanie równowagi w ekosystemach leśnych poprzez ochronę i pielęgnację zasobów leśnych, ekosystemów nieleśnych, oraz ich racjonalne użytkowanie	LP, jednostki samorządu terytorialnego, właściciele gruntów leśnych	2009-2016 praca ciągła	środki własne LP, środki budżetowe, WFOŚiGW, środki pomocowe
Inwestycje				
8	Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego.	jednostki samorządu terytorialnego, właściciele gruntów leśnych	2009-2016 praca ciągła	środki własne LP, środki budżetowe, WFOŚiGW, środki pomocowe
9.	Zalesienia na gruntach LP oraz produkcja materiału sadzeniowego	L P, jednostki samorządu właściciele lasów niepaństwowych	2009-2016 praca ciągła	środki własne LP, środki budżetowe Ekofundusz, WFOŚiGW,

8.6. PRIORYTET 6

PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA

8.6.1. INFORMACJE OGÓLNE

Skutkiem realizacji priorytetu jest poprawa poziomu bezpieczeństwa w gminie pod względem zabezpieczenia przed zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi. Analiza stanu środowiska gminy wskazuje na konieczność kontynuowania działań w zakresie gospodarki wodnej. Stwierdza się brak lub zły stan obiektów technicznych związanych z retencjonowaniem wody i ochroną przeciwpowodziową.

Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej i zwiększenie zasobów dyspozycyjnych będzie miało charakter długofalowy i powinno doprowadzić do uzyskania bezpiecznego poziomu zasobów wodnych dla potrzeb gospodarki i ludzi oraz zmniejszenia kosztów ekonomicznych i społecznych. Priorytetowo powinny być traktowane działania w zakresie zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej.

Przedsięwzięcia związane z budową nowych wałów przeciwpowodziowych będą miały ograniczony charakter i realizowane będą wyłącznie w sytuacjach, gdy rozwiązanie problemu zagrożenia powodziowego poprzez inne działania będzie niemożliwe. Dalsze miejsce w hierarchii potrzeb zajmują projekty związane z budową zbiorników retencyjnych i polderów, służących zwalczaniu zjawisk suszy i ochronie przed powodzią oraz regulacje i utrzymanie koryt cieków wodnych, w przypadkach gdy będą służyć ochronie przeciwpowodziowej. Realizacja projektów związanych z ochroną przed suszą dotyczyła będzie w szczególności obszarów, gdzie zjawisko suszy powoduje szkody w produkcji rolnej lub zagraża przepływowi nienaruszalnym.

Działania na rzecz zwiększenia retencji wodnej, regulacji stosunków wodnych (w tym ochrona przed suszą), zwiększenie stopnia zabezpieczenia przed powodzią oraz dostosowanie sposobu zarządzania zasobami wodnymi w regionach i dorzeczach regulują przepisy Prawa Wodnego, Ramowej Dyrektywy Wodnej (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy dla działalności wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej), oraz Dyrektywy powodziowej (Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim).

Środki finansowe powinny być kierowane na wsparcie zarządzania środowiskiem, wsparcie struktur odpowiedzialnych za ratownictwo w sytuacji wystąpienia klęsk żywiołowych, zagrożeń technicznych chemicznych i biologicznych m.in. na specjalistyczny sprzęt ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, usuwania skutków zagrożeń naturalnych i technologicznych oraz tworzenie i modernizację systemów łączności tych jednostek. Szczególnie ważne będą działania związane z monitorowaniem środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie pod kątem potencjalnych zagrożeń.

8.6.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Podstawowe cele ekologiczne realizowane w ramach priorytetu dotyczą ograniczania skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom, oraz wzmocnienie procesów decyzyjnych poprzez zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska uzyskiwanych w ramach monitoringu środowiska.

Cel średniookresowy

- **Cel nr 1** – Minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk naturalnych, dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska;
- **Cel nr 2** – Przeciwdziałanie poważnym awariom i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Ochrona przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie skutkom suszy.

Działania w tym zakresie realizowane będą poprzez zarządzanie zasobami wodnymi, zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód niezbędnych dla ludności i gospodarki, retencję i ochronę przed powodzią, właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych. Środki finansowe na odtwarzanie, modernizowanie lub realizację nowej zabudowy hydrotechnicznej, powinny być kierowane wyłącznie tam gdzie ma to uzasadnienie w postaci efektu lub bezpieczeństwa ekologicznego. Celem wsparcia finansowego będą więc w pierwszej kolejności działania związane z zatrzymaniem i retencją odpływu wody, następnie opanowanie wody, a jeśli nie będzie to skuteczne innych działań z tym związanych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Zwiększanie naturalnej retencji zlewni z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego, rozumianej jako renaturyzacja dolin zalewowych i odtworzenie obszarów podmokłych, w tym przywrócenie przestrzeni potrzebnej do przejścia wód powodziowych z zastosowaniem nietechnicznych metod polegających na przywróceniu dobrego stanu wód i ekosystemów zależnych od wody.
- 2) Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy itp).
- 3) Utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie.
- 4) Dostosowywanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego.
- 5) Utrzymanie i bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki, wały, potoki, zbiorniki) w tym usuwanie skutków powodzi, przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych (działanie ciągłe).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Sporządzenie dokumentów planistycznych wymaganych Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.
- 2) Sporządzenie studiów ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym, uwzględnianych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- 3) Sporządzanie dokumentów planistycznych, mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego (do 2013 r.) i planów zarządzania ryzykiem powodziowym (do 2015 r.).
- 4) Planowanie i kształtowanie zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożonych powodzią, z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji oraz rodzaju i intensywności zabudowy tych terenów.

Minimalizowanie negatywnych skutków zjawisk geodynamicznych.

Działania inwestycyjne:

- 1) Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach stwierdzonych osuwisk zagrażających obiektom budowlanym oraz zabezpieczenie terenów osuwiskowych przed dalszym rozprzestrzenianiem się ruchów masowych ziemi.
- 2) Właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (m.in wyłączenie z zabudowy, zalesianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Prowadzenie monitoringu terenów osuwiskowych i narażonych na osuwiska.
- 2) Odpowiednie planowanie i kształtowanie zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji oraz rodzaju i intensywności zabudowy tych terenów.

Zmniejszanie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Działania w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom i zapobiegania zagrożeniom chemicznymi (w tym w czasie transportu materiałów niebezpiecznych dla środowiska) i biologicznym będą mieć głównie charakter pozainwestycyjny. Za bezpieczeństwo i podjęcie działań w przypadku zagrożenia poważnymi awariami, odpowiedzialne są organy Państwowej Straży Pożarnej, a Minister Środowiska jest organem administracji rządowej właściwym do spraw GMO.

Działania inwestycyjne:

- 1) Przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymywanie pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, a w przypadku poważnej awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie.
- 2) Wyposażenie (w tym modernizacja) laboratoriów właściwych instytucji w nowoczesny sprzęt i oprogramowanie zapewniające wypełnianie zadań kontrolnych i monitoringu stanu środowiska.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Kontynuowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy organami właściwymi w zakresie rozpoznawania źródeł i przeciwdziałania poważnym awariom.
- 2) Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa GMO, bezpieczeństwa chemicznego i zapewnienie wiarygodnych informacji, w tym zakresie.
- 3) Działania na rzecz zmniejszenia ryzyka wystąpienia poważnych awarii w zakładach przemysłowych.

8.6.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cel krótkookresowy

- **Cel nr 1** - Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie);
- **Cel nr 2** - Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie);
- **Cel nr 3** - Wdrażanie istniejących przepisów prawnych i skuteczne ich egzekwowanie oraz wspieranie służb odpowiedzialnych za prowadzenie działań ratowniczych oraz zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i przeciwdziałanie skutkom suszy

Działania inwestycyjne

- 1) Utrzymanie rzek i potoków oraz związanej z nimi infrastruktury (w tym konserwacja i usuwanie skutków powodzi), w stanie technicznym zapewniającym swobodny spływ wód powodziowych i lodów - szczególnie dotyczy to budowli wodnych.
- 2) Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych, wykonywanie małych domeliorowań.
- 3) W uzasadnionych przypadkach budowa zbiorników małej retencji oraz w obszarach zabudowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi: budowa, modernizacja i przeciwfiltracyjne zabezpieczenie obwałowań rzek, a także regulacja i stabilizacja koryt rzek i potoków.

Działania nieinwestycyjne

- 1) Wstępna ocena ryzyka powodziowego - sporządzanie dokumentu planistycznego (do 2011 r.).
- 2) Prowadzenie monitoringu sprawności urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej.

Zmniejszanie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

Działania inwestycyjne:

- 1) Wsparcie techniczne systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym zakup i modernizacja specjalistycznego sprzętu ratowniczo-gaśniczego.
- 2) Monitoring ruchów masowych ziemi na obszarach największego zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i środowiska.
- 3) Likwidacja skutków osuwisk.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych sprawców awarii przemysłowych i wspieranie przygotowania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii.
- 2) Wspieranie współpracy instytucji oraz programów edukacji i informowania społeczeństwa w zakresie wystąpienia poważnych awarii, bezpieczeństwa biologicznego i GMO.

8.6.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Górski charakter rzek i potoków często jest przyczyną lokalnych powodzi i podtopień, powodujących znaczne szkody w tym zakresie. W związku z powyższym większość zadań związanych z bezpieczeństwem powodziowym zlokalizowana będzie w części północnej i środkowej województwa. Działania w zakresie poważnych awarii koncentrować się będą głównie w strefie osadniczej i na obszarach o dużych walorach przyrodniczych, wokół zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich służących do transportu materiałów niebezpiecznych. Ze względu na brak wiarygodnej informacji o rejonach o zamierzonego uwolnienia GMO do środowiska, nie jest możliwe określenie rejonów koncentracji działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa biologicznego.

8.6.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA

Tab. Nr 8. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Inwestycje i zarządzanie				
1.	Remonty, modernizacja, zabezpieczenie przeciwpowodziowe oraz budowa wałów przeciwpowodziowych	PZM i UW w Rzeszowie	2009 -2016	Fundusz Spójności, fundusze UE, budżet państwa
2.	Niezbędna regulacja i modernizacja rzek i potoków	PZM i UW w Rzeszowie	2009 -2020	fundusze strukturalne
3.	Zapobieganie procesom osuwiskowym i likwidacja ich skutków	województwo, samorządy terytorialne PIG	2009 -2016	fundusze strukturalne, środki własne

8.7. PRIORYTET 7**GOSPODARKA ODPADAMI****8.7.1. INFORMACJE OGÓLNE**

Informacje dotyczące zakładanych celów ekologicznych, priorytetowych działań i przedsięwzięć, zakładanych limitów gminnych w zakresie gospodarowania odpadami, rejonu

koncentracji działań zawarte są w integralnej części Programu, którą stanowi „Plan gospodarki odpadami” dla Gminy Wielopole Skrzyńskie na lata 2009-2012, z uwzględnieniem lat 2013 -2020.

8.8. PRIORYTET 8

OCHRONA PRZED HAŁASEM

8.8.1. INFORMACJE OGÓLNE

Realizacja priorytetu pozwoli na znaczne zmniejszenie hałasu w środowisku. Przyczyni się do podniesienia komfortu życia mieszkańców gminy, szczególnie w rejonach, w których hałas jest szczególnie uciążliwy.

8.8.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Podniesienie komfortu akustycznego dla mieszkańców gminy; zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, o największym zasięgu przestrzennym, emitowanego przede wszystkim przez środki transportu.
- **Cel nr 2** – Niedopuszczenie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

Działania inwestycyjne:

- 1) Przebudowa dróg, stosowanie zabezpieczeń ekologicznych, remonty nawierzchni dróg.
- 2) Stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska.
- 3) Zabezpieczanie przed degradacją obszarów, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.
- 4) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Monitoring hałasu i ocena stanu akustycznego (WIOŚ) na terenach nie objętych obowiązkiem opracowywania map akustycznych.
- 2) Kontrola oraz egzekwowanie zasad przestrzegania emisji hałasu przemysłowego.
- 3) Preferowanie niekonfliktowych lokalizacji obiektów (właściwe planowanie przestrzenne), mogących powodować uciążliwość hałasową.

8.8.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** - Zmniejszenie uciążliwości powodowanej emisją ponadnormatywnego hałasu pochodzącego od środków transportu, na obszarach o największym zagrożeniu.

Działania inwestycyjne:

- 1) Wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających hałas komunikacyjny, modernizacja najbardziej uciążliwych odcinków dróg.
- 2) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego m.in. poprzez kontrole przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.
- 2) Promowanie korzystania z ruchu rowerowego.

8.8.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Działania inwestycyjne ograniczające oddziaływanie hałasu drogowego obejmują modernizację najbardziej uciążliwych odcinków dróg oraz budowę ekranów akustycznych.

Działania inwestycyjne ograniczające oddziaływanie hałasu przemysłowego koncentrować się będą przede wszystkim w zakładach przemysłowych i obejmować będą instalację urządzeń antywibracyjnych, modernizację technologii w przemyśle w celu zmniejszenia hałaśliwości wytwarzanych wyrobów. Zakłady, które zostały zobligowane w formie decyzji administracyjnych (decyzja o dopuszczalnej emisji hałasu) do ograniczenia uciążliwości, w pierwszej kolejności podejmą działania polegające na redukcji emisji hałasu poprzez zmiany technologiczne, poprawę stanu technicznego urządzeń itp..

8.8.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM

Tab. Nr 9. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring hałasu i ocena stanu akustycznego na terenach nie objętych obowiązkiem opracowania map akustycznych.	WIOŚ	zadanie ciągłe	budżet państwa

8.9. PRIORYTET 9

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

8.9.1. INFORMACJE OGÓLNE

Realizacja priorytetu pozwoli na znaczne zmniejszenie promieniowania elektromagnetycznego. Przyczyni się do podniesienia komfortu życia mieszkańców gminy, i skuteczniejszej ochrony ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

8.9.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego;
- **Cel nr 2** – Utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzenia dotrzymania tych poziomów;
- **Cel nr 2** – Podwyższenie sprawności urządzeń wysyłania, dystrybucji i użytkowania energii elektrycznej.

Podstawowe kierunki działań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym mają charakter nieinwestycyjny i dotyczyć będą prowadzenia badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Prowadzenie systemu monitoringu pomiaru pól elektromagnetycznych.
- 2) Ograniczenia emisji promieniowania elektromagnetycznego przez opracowanie odpowiedniego programu.
- 3) Wydawanie przez organ ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska.
- 4) Uwzględnianie ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych w aktualizowanym planie zagospodarowania przestrzennego województwa, planach miejscowych, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

8.9.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

- **Cel nr 1** – Budowa nowych linii energetycznych przy zastosowaniu linii kablowych oraz modernizacja sieci przebiegających w obszarach zurbanizowanych i na obszarach objętych ochroną przyrody;
- **Cel nr 2** – Wsparcie techniczne jednostek odpowiedzialnych za monitorowanie i badanie pól elektromagnetycznych, stworzenie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania z wykorzystaniem GIS (na podstawie pomiarów oraz danych technicznych).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Kontrola emisji promieniowania elektromagnetycznego do środowiska przy wydawaniu przez organy ochrony środowiska pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i inne źródła pól elektromagnetycznych.
- 2) Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz rozeznanie, które obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu.

8.9.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Działania z zakresu ochrony promieniowania elektromagnetycznego koncentrować się będą wokół systemów przesyłowych energii elektrycznej. Najpowszechniej występującymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są stacje nadawcze telefonii komórkowej, stacje radiowo-telewizyjne, urządzenia elektromedyczne do badań diagnostycznych, zabiegów fizykochemicznych, urządzenia elektryczne występujące w domu i wszystkie urządzenia, które w swoim otoczeniu wytwarzają elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące o częstotliwości do 300 Hz. Ważnym zadaniem służącym ochronie przed promieniowaniem elektromagnetycznym będzie uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego dokładnej inwentaryzacji źródeł emisji oraz wyznaczanie zgodnych z przepisami stref ochronnych od istniejących i projektowanych emitorów oraz propozycje nowych ich lokalizacji, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.

8.9.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

Tab. Nr 10. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				

1.	Przestrzeganie wyznaczonych stref ochronnych zabezpieczających ludzi przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych	WIOŚ	praca ciągła	bd
2.	Prowadzenie badań pozwalających na ocenę skali zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	WIOŚ	praca ciągła	bd
Inwestycje				
3.	Modernizacja wyeksploatowanych urządzeń i sieci celem dostosowania ich parametrów technicznych i eksploatacyjnych do obowiązujących standardów	przedsiębiorstwa	praca ciągła	bd
4.	Stosowanie w wykonawstwie materiałów i technologii zapewniających poprawę bezpieczeństwa przeciw porażeniowego, i poprawę estetyki konstrukcji	przedsiębiorstwa	praca ciągła	bd

8.10. PRIORYTET 10

POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

8.10.1. INFORMACJE OGÓLNE

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego jest jednym z istotnym elementów zrównoważonego rozwoju, zarówno w dziedzinie energetycznym jak i ekologicznym. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii zależy od zasobów i technologii ich przetwarzania. W województwie podkarpackim istnieją warunki eksploatacji „zielonej energii” bazujących na wykorzystaniu: energii słonecznej, energii geotermalnej, biomasy, biopaliw, siły wiatru. Na terenie województwa podkarpackiego gwałtownie wzrasta zainteresowanie inwestorów lokalizacją elektrowni wiatrowych.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych tj. biomasy, energii rzek, wiatru, promieniowania słonecznego jest jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju, przynoszącym wymierne efekty ekologiczno - energetyczne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym poszczególnych gmin. Planowanie rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych jest zjawiskiem nowym, wymaga wypracowania własnej metodologii. Powinno być integralnie związane z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ekologicznymi i przestrzennymi. Warunki klimatyczne i topograficzne gminy stwarzają taką szansę. Potencjalnie największym odbiorcą „zielonej energii” powinno być rolnictwo, mieszkalnictwo i komunikacja. Szczególnie dla rejonów dotkniętych bezrobociem, odnawialne źródła energii stwarzają możliwości w zakresie powstawania nowych miejsc pracy.

8.10.2. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** - Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnych w gminie (do 2020 roku 14%);
- **Cel nr 2** - Zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji.

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa instalacji wykorzystujących energię wiatru (budowa elektrowni wiatrowych, farm wiatrowych).

- 2) Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych, budowa małych elektrowni wodnych.
- 3) Inwestycje podnoszące efektywność energetyczną:
 - a) budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - b) montaż kolektorów słonecznych,
 - c) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów - wymiana wyposażenia na energooszczędne.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii oraz nowych rozwiązań technologicznych.
- 2) Włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego.
- 3) Systematyczne zwiększanie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej.
- 4) Podnoszenie świadomości z zakresu energetyki odnawialnej na poziomie lokalnym poprzez programy szkoleniowe w ramach systemu edukacyjnego.
- 5) Promowanie korzyści wynikających z wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a także informowanie o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej i technicznej.

8.10.3. CELE KRÓTKOOKRESOWE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cel krótkookresowy

- **Cel nr 1** - Wzrost udziału energii odnawialnej ze źródeł w bilansie paliwowo – energetycznym.

Działania inwestycyjne:

- 1) Budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych m.in. z wykorzystaniem biomasy.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Dokonanie oceny zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury, wyznaczenie obszarów preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej.
- 2) Uruchomienie systemu mechanizmów wspierających rozwój energetyki odnawialnej (działania promocyjne, ograniczenie zakresu koncesjonowania).

8.10.4. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ

Działania zmierzające do realizacji założonych celów należy w szczególności koncentrować na obszarach, gdzie występują udokumentowane źródła i zasoby energii odnawialnej. Produkcja i dostarczanie energii do odbiorców może odbywać się z siłowni wiatrowych, małych elektrowni wodnych, instalacji wykorzystujących biogaz i biomasę.

8.10.5. DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Tab. Nr 11. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

L.p	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
Zarządzanie i monitoring				

1.	Programy szkoleniowe i edukacyjne podnoszące świadomość z zakresu energetyki odnawialnej	placówki oświatowe, jednostki naukowe	2013	EFS
2.	Budowa elektrowni wiatrowych Budowa farm wiatrowych	przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, spółki skarbu państwa	2013	Fundusze strukturalne, Ekofundusz, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
3.	Modernizacja istniejących sieci ciepłowniczych	przedsiębiorstwa, spółki skarbu państwa	2013	Fundusze strukturalne, Ekofundusz, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
4.	Budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych	przedsiębiorstwa, JST, osoby fizyczne, spółki skarbu państwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	2013	fundusze strukturalne Ekofundusz NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
5.	Montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltanicznych	przedsiębiorstwa, JST, osoby fizyczne, spółki skarbu państwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	2013	Fundusze strukturalne, Ekofundusz, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
6.	Budowa małych elektrowni wodnych	przedsiębiorstwa, JST	2013	Fundusze strukturalne NFOŚiGW, WFOŚiGW środki własne

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

9.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Podstawowy podział kompetencji wojewody, marszałka województwa, starostów i organów gmin w zakresie ochrony środowiska w celu ustalania warunków korzystania ze środowiska dokonywany jest w trybie art. 378 ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Istnieją jednak pewne wyjątki dotyczące kompetencji reglamentujących sposób korzystania ze środowiska, zawarte w innych ustawach.

Zarządzanie, realizacja i kontrola Programu na poziomie gminnym, prowadzone będą przez administrację wojewódzką, powiatową i samorządową oraz przez inne instytucje (w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami), w szczególności przez:

- 1) **Zarząd Województwa Podkarpackiego**, wdrażający i koordynujący działania określone w Programie i realizujący działania w zakresie ochrony środowiska, wynikające z przepisów szczególnych;
- 2) **Samorząd województwa**, dysponujący kompetencjami o charakterze strategicznym (ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną zagospodarowania przestrzennego) oraz jednostki podległe Marszałkowi Województwa takie jak: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego, Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Zarząd Dróg Wojewódzkich;
- 3) **Wojewodę Podkarpackiego** oraz podległą mu rządową administrację zespoloną (w tym Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego) oraz jednostki podporządkowane Wojewodzie takie jak Zespół Karpaccich Parków Krajobrazowych w Krośnie i Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyśle; dysponujące instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania;

- 4) **Starostę** oraz podległą mu powiatową administrację (w tym Powiatowy Inspektor Sanitarny, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Zarząd Dróg Powiatowych);
- 4) **instytucje finansujące zadania ochrony środowiska** (w tym jako wiodąca - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie);
- 5) **Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych** w Krośnie;
- 6) **organizacje pozarządowe**, które wspomagają będą realizację Programu, głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej, dostępu do informacji i komunikacji społecznej;
- 7) **placówki badawcze i szkoleniowe**, które wspomagają będą realizację Programu w zakresie badań naukowych, postępu technicznego i edukacji ekologicznej;

Na poziomie wojewódzkim istotnymi uczestnikami Programu będą:

- 1) **Ministerstwo Środowiska**, szczególnie w zakresie wdrażania Programu Natura 2000 i realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Transport, GMO i innych zadań wynikających z ustaw;
- 2) **Ministerstwo Rozwoju Regionalnego** w zakresie wdrażania Sektorowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- 3) **Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich**, w zakresie ograniczania negatywnego oddziaływania drogi wojewódzkiej na środowisko;

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie jest Wójt Gminy Wielopole Skrzyńskie. Wójt zapewnia spójność pomiędzy wszystkimi programami działającymi w gminie i umożliwia efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych.

Warunkiem realizacji założonych celów ekologicznych jest konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania Programu.

Poza ogólnymi przepisami prawnymi samorząd gminny posiada instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Na tym poziomie nastąpi lokalizacja przedsięwzięć ochrony środowiska. Ocenie Programu będzie służyło monitorowanie, w cyklu dwuletnim, stopnia wykonania zadań realizowanych przez władze gminy. Wójt co 2 lata sporządzać będzie raporty z wykonania zadań Programu. Raporty i ocena Programu będą podstawą do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska, która winna odbywać się przynajmniej co 4 lata.

Organizacje pozarządowe wspomagają będą realizację programu, głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej natomiast placówki badawcze i szkoleniowe w zakresie edukacji ekologicznej i postępu technicznego.

Również przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze, przypisane do gminy w znacznej części będą finansowały zadania związane z wprowadzeniem systemów zarządzania środowiskiem na poziomie przedsiębiorstw, najlepszych dostępnych technologii, ograniczeniem materiałochłonności, energochłonności, odpadów komunalnych i niebezpiecznych oraz zmniejszeniem zużycia wody. Na poziomie gminnym realizowane będą zadania dotyczące ochrony zasobów wód podziemnych głównie na terenach deficytowych.

Odbiorcami Programu będzie społeczeństwo gminy, które poprzez wzrost świadomości o stanie środowiska, może ją spożytkować do kontroli realizacji i efektów wdrażania Programu, do działań na rzecz ochrony środowiska na poziomie lokalnym i do osiągnięcia określonych korzyści.

9.2. INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU

Cele ekologiczne określone w Programie mogą być skutecznie realizowane przez instrumenty wynikające z przepisów prawa, struktury zarządzania środowiskiem, rachunku efektywności ekonomicznej (finansowe i ekonomiczne) i polityki społecznej.

Pomimo że Program nie jest aktem prawa miejscowego, wpływa na sytuację prawną podmiotów będących poza administracją. Wynika to z prawa ochrony środowiska np. z art.186 pkt 4, które stanowi, że organ administracji nie może wydać pozwolenia na wprowadzanie do

środowiska substancji lub energii, jeżeli byłoby to niezgodne m.in. z programami ochrony środowiska. Wnioskodawca nie uzyskażądanego pozwolenia, jeśli jego treść kłóciłaby się z Programem.

Instrumenty prawno-administracyjne

Instrumenty prawne to przede wszystkim:

- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach;
- pozwolenia na budowę wydawane zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - pozwalające na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym m.in.: pozwolenia zintegrowane, koncesje np. na poszukiwanie złóż kopalin, pozwolenia wodnoprawne;
- oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, jakości powietrza oraz wód powierzchniowych i podziemnych, pól elektromagnetycznych w środowisku, stanu akustycznego środowiska;
- zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na gospodarcze wykorzystanie odpadów;
- rejestry terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz standardowych norm jakości gleby lub ziemi;
- programy naprawcze i pogramy dostosowawcze takie jak: programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, programy zalesień, tworzone w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska, w przypadkach wskazanych w prawie ochrony środowiska lub innych przepisach szczególnych;
- zewnętrzne plany ratownicze, plany gospodarki odpadami, plany ochrony przeciwpowodziowej.

Instrumenty administracyjne to przede wszystkim:

- plany dotyczące konkretnych obszarów m.in. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- strategie i programy branżowe respektujące wymagania ochrony środowiska;

Instrumenty finansowe i ekonomiczne to m.in:

- opłaty naliczane za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- skutki finansowe wynikające z odpowiedzialności karnej i cywilnej,
- kredyty, w tym umarżalne i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z europejskich funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności udzielane za pośrednictwem właściwych Programów Operacyjnych,
- zwolnienia i ulgi podatkowe,

Instrumenty społeczne

Efektywność Programu w dużej mierze uzależniona jest od społecznej akceptacji działań związanych z obowiązkiem ochrony środowiska i aktywnym działaniem społeczności zwłaszcza lokalnej. Niezbędne będą działania na rzecz łagodzenia konfliktów m.in. związanych z rozwojem inwestycyjnym na obszarach objętych ochroną przyrody. Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie” to przede wszystkim:

- działania samorządu w zakresie dokształcania się i systemów szkoleń, interdyscyplinarnego modelu pracy, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych;
- budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez:
 - udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych) oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko;
 - wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne);
 - zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku poprzez, między innymi, tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

Procedura postępowania w sprawie oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko oraz przepisy prawne dotyczące pozwoleń zintegrowanych, standardów emisyjnych z instalacji, a także systemu kontroli przestrzegania przepisów prawa to narzędzia do zapobiegania i ograniczania przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko. W sytuacji kiedy, brak jest możliwości całkowitego uniknięcia negatywnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko

i niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia różnorodności biologicznej np. przy realizacji inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i inwestycji drogowych konieczne będzie zastosowanie działań kompensacyjnych.

9.3. METODY I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA ANALIZY REALIZACJI USTALEŃ PROGRAMU

Warunkiem osiągnięcia założonych celów ekologicznych jest konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania Programu.

Zarządzanie, realizacja i kontrola Programu na poziomie gminnym, prowadzone będą przez administrację samorządową oraz przez inne instytucje (w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami). Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć określonych w Programie prowadzona będzie przy pomocy monitoringu, opierającego się o dane statystyczne (GUS i US w Rzeszowie), Państwowy Monitoring Środowiska w Rzeszowie, a także o informacje uzyskane od jednostek realizujących przepisy ustawy Prawa ochrony środowiska, w szczególności organów ochrony środowiska.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska, przy czym za rok bazowy należy przyjąć rok 2008 r.
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych;
- ocena wykonania i przyjętych działań;
- zmiany uwarunkowań realizacji Programu.

Obowiązkiem Wójta jest sporządzenie co 2 lata raportu z wykonania Programu, przedstawianego Radzie Gminy. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowiąc będą podstawą do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska (przynajmniej raz na 4 lata).

10. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Warunkiem realizacji Programu będzie przede wszystkim współpraca pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za stan środowiska w gminie Wielopole Skrzyńskie. Duży wpływ na realizację Programu będzie miała dynamika rozwoju i zmian w strefie gospodarczej, przestrzennej oraz społecznej. Ocena powyższych uwarunkowań będzie służyła do weryfikacji przyjętych założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych priorytetów.

Analiza przyczyn rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami a ich realizacją oraz weryfikacja kosztów wdrażania Programu powinna uwzględniać trudne do oszacowania na etapie:

- możliwości pozyskiwania terenów pod realizację projektów,
- możliwości do pozyskiwania przez inwestorów środków finansowych,
- możliwości kredytowe gminy i przedsiębiorstw,
- ograniczenia finansowe wynikające z konieczności przeznaczenia środków finansowych na zaspokojenie innych potrzeb,
- stopień zaangażowania instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań,
- aktualne priorytety określone w dokumentach rządowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

10.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Zasady funkcjonowania funduszy określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz.627 z późniejszymi zmianami). Szczegółowe zasady gospodarki finansowej NFOŚ i GW oraz WFOŚ i GW, określa Ustawa z dnia 3 października 2003

r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 03.190.1865 z dnia 7 listopada 2003).

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Struktura wydatków na ochronę środowiska wg źródeł finansowania od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie tj. zdecydowanie dominują wydatki ze środków własnych (ok.40%), ze środków zagranicznych (ok.35%), funduszy ekologicznych (ok.15%) i do 2010 r. nie przewiduje się zmian w tym zakresie. Wśród grup inwestorów nadal dominować będą gminy (ok.55% wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną),lecz przewiduje się sukcesywny wzrost udziału przedsiębiorstw (do ok. 40%).

Źródłem środków własnych mogą być m.in budżety samorządów, środki własne przedsiębiorstw komunalnych, pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub WNOŚ i GW, budżet państwa, międzynarodowe instytucje finansowe (EBI, EBOR).

Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- **publicznych**, w tym:
 - a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - b) zagranicznych, pochodzących, między innymi, z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatywy Wspólnoty, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, instrumentu finansowego na rzecz środowiska LIFE+, fundacji itp.;
- **niepublicznych**, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których, najczęstszymi formami finansowania będą:
 - a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
 - b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
 - c) fundusze własne inwestorów,
 - d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
 - e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje, programy pomocowe.

Fundusze ekologiczne funkcjonują obecnie na następujących poziomach administracji:

- na poziomie krajowym - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚ i GW),
- na poziomie regionalnym - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚ i GW w Rzeszowie),
- na poziomie lokalnym bez osobowości prawnej powiatowe (PFOŚ i GW) i gminne (GFOŚ i GW) fundusze ochrony środowiska.

Środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- 1) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- 2) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- 5) przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- 6) przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- 7) przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza i przedsięwzięcia związane z ochroną wód,

- 8) profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- 9) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzeniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 10) wspieranie ekologicznych form transportu,
- 11) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- 12) inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

W nowej perspektywie finansowej tj. w latach 2007-2013 w województwie podkarpackim podział środków unijnych na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z m.in.:

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 na realizację, którego przeznaczono kwotę **1,14 mld euro**;
- 2) Programami Operacyjnymi opracowywanymi na poziomie krajowym, z których najważniejszy dla realizacji celów ekologicznych to „Infrastruktura i Środowisko” oraz „Innowacyjna Gospodarka” (m.in. dofinansowanie projektów środowiskowych w przedsiębiorstwach związanych m.in. ze zmniejszeniem wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności) i „Kapitał Ludzki” (m.in. podnoszenie kwalifikacji administracji i służb odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz szkolenia związane z edukacją ekologiczną);
- 3) Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – zgodnie z zaproponowanym przez MRiRW podziałem dla wybranych działań, do województwa podkarpackiego trafi ok. 300,43 mln euro pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (kwota ta ulegnie zwiększeniu po dokonaniu przez MR i RW podziału na regiony środków na gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

W latach 2007-2015 do województwa podkarpackiego może trafić 2 746,91 mln euro, w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju (w tym wartość dofinansowania unijnego wynosić może 2 291,66 mln euro).

Gminy i przedsiębiorstwa komunalne starają się w coraz większym stopniu wykorzystywać komercyjne środki finansowe przeznaczone na remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska poprzez tworzenie bodźców i korzystnych warunków do przyciągania kapitału sektora prywatnego (min. udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego).

Zasady dopuszczalności pomocy publicznej przeznaczonej na ochronę środowiska reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. (Dz. U. Nr 231, poz. 1938). Warunkiem udzielenia pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska będzie poniesienie określonych rozporządzeniem kosztów inwestycji przeznaczonych na:

- osiągnięcie poprawy stanu środowiska jeżeli nie zostały określone standardy ochrony środowiska lub osiągnięcie efektów wykraczające ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska lub dostosowanie się do nowych standardów;
- dostosowanie istniejących lub nowych źródeł spalania paliw do standardów określonych w rozporządzeniu.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wynosić 30 % poniesionych kosztów. Pomoc inwestycyjna może wzrosnąć do 40 % w przypadku poniesienia kosztów na inwestycje związane z oszczędnością energii w przypadkach określonych rozporządzeniem. W ściśle określonych przypadkach pomoc ta może być zwiększona o 10 % lub nawet do 100 % poniesionych kosztów.

Regulowane są zasady pomocy przeznaczonej na:

- rekultywację gruntów;

- pomocy dla małych i średnich przedsiębiorców na usługi doradcze bezpośrednio związane z ochroną środowiska lub udziałem w targach i wystawach ekologicznych (max 50 %);
- rekompensat (ograniczenie do 5 lat) w związku ze wzrostem kosztów działalności w zakresie oszczędności energii, zagospodarowania odpadów, wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych, wytwarzanie energii elektrycznej skojarzonej z wytwarzaniem ciepła;
- pomoc dla przedsiębiorców wytwarzających biomasę.

10.2. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Nakłady ogółem na realizację polityki ekologicznej gminy przedstawiono w poniższej tabeli. Nakłady te oszacowane zostały na podstawie:

- danych dotyczących przedsięwzięć priorytetowych dla gminy;
- informacji uzyskanych od instytucji odpowiedzialnych i związanych z realizacją ochrony środowiska w województwie (WIOS w Rzeszowie, RDLP w Krośnie), na temat realizacji przedsięwzięć priorytetowych;
- danych statystycznych dotyczących średniorocznych wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w województwie;
- możliwości finansowania przedsięwzięć środowiskowych w latach 2007-2013.

Przestrenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (część kosztów inwestycji musi być finansowana ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

Od wielu lat priorytetem województwa jest modernizacja i budowa komunalnych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Po 2008 r. będą kontynuowane rozpoczęte procesy odbudowy, skupiające się na problematyce modernizacji już istniejących urządzeń, oraz na dalszych staraniach o środki w ramach nowego okresu programowego na lata 2008 – 2013 (Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego).

Natomiast wzrostu aktywności samorządów lokalnych wymagają działania związane z gospodarką odpadami, wykorzystywaniem energii ze źródeł odnawialnych, oszczędzaniem energii i przeciwdziałaniem zagrożeniom środowiska. Konkurencyjność gospodarki wymuszać będzie realizację inwestycji ochrony środowiska w przedsiębiorstwach, w tym związanych z wdrażaniem nowych technologii i ochroną klimatu.

Zapotrzebowanie na środki finansowe niezbędne do realizacji przedstawionych celów polityki ekologicznej państwa na obszarze województwa podkarpackiego (w oparciu o Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego) i gminy Wielopole Skrzyńskie przedstawia tabela nr 11.

Tab. 11. Nakłady na realizację Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Gminy Wielopole Skrzyńskie.

L.p	Nazwa realizowanego działania	Szacowane nakłady w latach 2009-2012			Szacowane nakłady w latach 2013-2020		
		Woj. podkarpackie	Gmina Wielopole Skrzyńskie ogółem	w tym Urząd Gminy	Woj. podkarpackie	Gmina Wielopole Skrzyńskie ogółem	w tym Urząd Gminy
		w mln zł			w mln zł		
1.	Priorytet 1. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej	1 179,40	0,20	0,20	654,10	0,10	0,10
2.	Priorytet 2. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	713,70	37,15	1,50	1 511,30	bd	bd
3.	Priorytet 3. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	530,3	0,10	0,10	305,8	0,10	0,10
4.	Priorytet 4. Ochrona zasobów kopalin	4,0	0,05	0,05	1 737,1	0,05	0,05
5.	Priorytet 5. Ochrona krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów	100,0	0,14	0,05	141,8	0,15	0,05
6.	Priorytet 6. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, poważne awarie, zagrożenia naturalne i chemiczne	1 779,0	0,12	0,02	0,11	0,10	0,02
7.	Priorytet 7. Gospodarka odpadami	328,3	0,69	0,30	250,1	1,04	0,50
8.	Priorytet 8. Ochrona przed hałasem	111,7	0,05	0,05	4,90	0,03	0,03
9.	Priorytet 9. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	2,0	bd	bd	2,0	bd	bd
10.	Priorytet 10. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych	bd	0,05	0,05	bd	0,03	0,03
11.	Współpraca międzygminna	bd	0,05	0,05	bd	0,03	0,03
12.	Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego	bd	0,03	0,03	bd	0,03	0,03
13.	Program wspierania lokalnych inicjatyw proekologicznych	bd	0,05	0,05	bd	0,02	0,02
Ogółem		4 798,6	38,68	3,17	6 335,4	1,69	0,51

Tab. 12. Koszty realizacji Programu (zadania i działania)

L.p.	Priorytet	Rodzaj działania /inwestycji	Jednostki i podmioty realizujące	Szacunkowe koszty [tys.zł].	
				2009 – 2012	2013 – 2020
<u>PRIORYTET 1 – OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO, KLIMATU I WARSTWY OZONOWEJ</u>					
1.	Realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na redukcję tzw. „niskiej emisji”, modernizacja kotłowni węglowych;	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze, właściciele	200,00	100,00	
2.	Modernizacja, przebudowa dróg powiatowych i gminnych, systematyczna poprawa nawierzchni dróg, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.	Urząd Gminy, Zarząd Dróg Powiatowych Podmioty gospodarcze,	bd	bd	
ogółem			200,00	100,00	
<u>PRIORYTET 2 – OCHRONA WÓD I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW WODNYCH</u>					
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Wielopolu Skrzyńskim, partycypacja w kosztach budowy oczyszczalni ścieków na terenie gminy Ropczyce.	Urząd Gminy	bd	bd	
2.	Modernizacja wodociągu „Grawitacja” w Wieloplu Skrzyńskim	Urząd Gminy	bd	bd	
3.	Budowa nowych ujęć i wodociągów grawitacyjnych	Urząd Gminy	bd	bd	
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej wg „Koncepcji kanalizacji dla Gminy Wielopole Skrzyńskie” w miejscowościach: Wielopole Skrzyńskie, Brzeziny, Nawsie, Glinik i Broniszów	Urząd Gminy	bd	bd	
5.	Renaturyzacja rzeki Wielopolki	Urząd Gminy	bd	bd	
6.	Opracowanie programu budowy i renowacji urządzeń melioracyjnych	PZM i UW w Rzeszowie	bd	bd	

7.	<p>Ochrona przed powodzią – obwałowania i regulacja koryt rzek (Wielopolka, Liwek, Brzezinka), długość ok.2 640 m</p> <p>Budowa zbiorników retencyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dużej retencji „Ropczyce” - małej retencji „Nawsie” <p>Budowa 3 suchych zbiorników:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Rzegocin” w dolinie rzeki Wielopolki - „Broniszów” w dolinie rzeki Wielopolki i po części rzeki Niedźwiadki - „Glinie” w dolinie rzeki Wielopolki i po części rzeki Malanki 	PZM i UW w Rzeszowie, budżet państwa, Urząd Gminy	37 116,50	bd
ogółem			37 116,50	
<u>PRIORYTET 3 – OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB</u>				
1.	Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych czynnikami naturalnymi, działalnością oraz na obszarach rolniczego użytkowania, (w tym ich zalesianie, wspieranie rolnictwa ekologicznego)	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	50,00	100,00
2.	Opracowanie programu restrukturyzacji rolnictwa w gminie	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	20,00	bd
3.	Opracowanie gminnego planu wspierania agroturystyki i ekologicznego rolnictwa	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	10,00	bd
4.	Analiza możliwości rozwoju przetwórstwa w gminie. Opracowanie programu wspierania rozwoju przetwórstwa w gminie	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	20,00	bd
ogółem			100,00	100,00
<u>PRIORYTET 4 – OCHRONA KOPALIN</u>				
1.	Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu gminy.	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	50,00	50,00
2.	Rekultywacją terenów poeksploatacyjnych, ograniczanie negatywnych skutków wydobywania kopalin.	Przedsiębiorstwa	bd	bd

ogółem			50,00	50,00
<u>PRIORYTET 5 – OCHRONA KRAJOBRAZU ORAZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW</u>				
1.	Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody	Urząd Gminy, LP, Administracja obszarów chronionych	35,00	35,00
2.	Współudział w tworzeniu rozszerzenia na teren gminy „Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego”.		10,00	bd
3.	Inwentaryzacja terenów pod zalesienia, opracowanie harmonogramu zalesień, w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów (granica polno-leśna) oraz ustalenie lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Urząd Gminy, Podmioty gospodarcze	20,00	30,00
4.	Utworzenie w południowo – zachodniej części wsi Brzeziny rezerwatu przyrody (sąsiedztwo rezerwatu przyrody „Góra Ropczycka”)	Urząd Gminy, L P, Administracja obszarów chronionych	10,00	bd
5.	Nadzór i kontrola nad zalesianiem gruntów prywatnych przeznaczonych do zalesienia oraz szkolenia dla właścicieli gruntów zalesianych	L P, jednostki samorządu terytorialnego,	15,00	25,00
6.	Budowa i organizacja rekreacyjnych ścieżek rowerowych na obszarach chronionych,	Urząd Miejski, Gminy sąsiednie	50,00	60,00
ogółem			140,00	150,00
<u>PRIORYTET 6 – PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA</u>				
1.	Doskonalenie metod aktywnego przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu w lasach.	Lasy Państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, właściciele lasów niepaństwowych	bd	bd
2.	Zapewnienie przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy), utrzymanie naturalnego charakteru cieków poza terenami o zwartej zabudowie.	Urząd Gminy, PZM i GW	20 ,00	20 ,00

3.	Dostosowywanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego;	Urząd Gminy, PZM i GW	10 ,00	10 ,00
4.	Utrzymanie i bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki, wały, potoki, zbiorniki) w tym usuwanie skutków powodzi, przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych (działanie ciągłe).	Urząd Gminy, PZM i GW	50 ,00	50 ,00
5.	Współudział w sporządzaniu planów operacyjno-ratunkowych związanych z wypadkami w transporcie samochodowym i awarii przemysłowych.	Komendant Wojewódzki i Powiatowy PSP, Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy	40,00	30,00
6.	Właściwe zagospodarowanie terenów podatnych na tworzenie się osuwisk (m.in wyłączenie z zabudowy, zalesianie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne).	Urząd Gminy	bd	bd
ogółem			120,00	110,00
<u>PRIORYTET 7 – GOSPODARKA ODPADAMI</u>				
1.	Zadania ogólne z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.	Urząd Gminy	35,0	30,0
2.	Zadania w zakresie rozbudowy i modernizacji Zakładu Zagospodarowania Odpadów ZZO „Kozodrza – Paszczyzna Mielec” oraz systemu zbiórki odpadów.(dla wariantu II)	Urząd Gminy, pozostałe samorządy	1 487,5	1 104,0
3.	Kontynuowanie selektywnej zbiórki odpadów w gminie,	Urząd Gminy	20,00	20,00
4.	Wdrożenie systemu zbierania odpadów azbestowych	Urząd Gminy	693, 03	1 041,95
5.	Likwidacja dzikich wysypisk	Urząd Gminy	50,00	10,00
ogółem			694, 63	1 043, 12
<u>PRIORYTET 8 – OCHRONA PRZED HAŁASEM</u>				
1.	Modernizacja nawierzchni ulic gminnych i dróg powiatowych	Urząd Gminy Powiatowy Zarząd Dróg	bd	bd

2.	Budowa ścieżek rowerowych	Urząd Gminy	50,00	30,00
ogółem			50,00	30,00
<u>PRIORYTET 9 – OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM</u>				
1.	Prowadzenie badań pozwalających na ocenę skali zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	WIOŚ w Rzeszowie, podmioty gospodarcze	bd	bd
ogółem			bd	bd
<u>PRIORYTET 10 – POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH</u>				
1.	Termomodernizacja obiektów oświatowych	Urząd Gminy,	bd	bd
2.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze	bd	bd
3.	Opracowanie programów wykonawczych wspierających rozwój energetyki odnawialnej z wykorzystaniem energii słonecznej, wiatru, wody, geotermalnej, biogazu i biomasy	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze i osoby fizyczne	50,00	30,00
4.	Budowa instalacji i urządzeń wykorzystujących energię odnawialną	podmioty gospodarcze i osoby fizyczne	bd	bd
ogółem			50,00	30,00
<u>WSPÓŁPRACA Z SĄSIEDNIMI GMINAMI</u>				
1.	Współpraca między gminami w dziedzinie ochrony środowiska (ochrona wód, powietrza, przyrody, krajobrazu; zapobieganie skutkom nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, powodzi).	Urząd Gminy	20,00	20,00
2.	Współpraca międzygminna w celu utworzenia międzygminnego lub mobilnego punktu segregacji odpadów oraz zbiórki odpadów niebezpiecznych (w tym zawierających azbest)	Urząd Gminy	30,00	10,00
ogółem			50,00	30,00

EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO				
1.	Opracowanie i wdrożenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, Szkoły	10,00	10,00
3.	Dofinansowanie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie z obowiązującymi zasadami dofinansowania działań w dziedzinie edukacji ekologicznej	Urząd Gminy	20,00	20,00
ogółem			30,00	30,00
PROGRAM WSPIERANIA LOKALNYCH INICJATYW PROEKOLOGICZNYCH				
1.	Powołanie gminnego zespołu ds. pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój gminy	Urząd Gminy	10,00	10,00
2.	Opracowanie wniosków o środki zewnętrzne na inwestycje proekologiczne	Urząd Gminy	20,00	bd
3.	Opracowanie programu ulg i zachęt dla osób i firm stosujących technologie przyjazne dla środowiska	Urząd Gminy	20,00	10,00
ogółem			50,00	20,00
RAZEM			38 680,00	1 693,00

11. STRESZCZENIE

Podstawa prawna:

Na podstawie art. 17 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) Wójt, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska, który zgodnie z art. 18 ust.1 tejże ustawy uchwalany jest przez Radę Gminy w Wielopolu Skrzyńskim.

Cele, i założenia programu

Nadrzędnym celem Programu jest wdrożenie polityki ekologicznej województwa na obszarze gminy. Główne założenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wielopole Skrzyńskie” wynikają z celów, kierunków działań i limitów określonych w polityce ekologicznej województwa, oceny aktualnego stanu środowiska (wg stanu z 2006 r.) oraz obowiązujących przepisów odnoszących się do ochrony środowiska. Uwzględniono ponadto kierunki i możliwości rozwoju Gminy określone w dokumentach strategicznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, możliwości finansowania inwestycji oraz wyniki raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wielopole Skrzyńskie. przyjętego przez Radę Gminy w Wielopolu Skrzyńskim.(2007 r.)

Problemy ekologiczne w Wielopolu Skrzyńskie.

O skuteczności prowadzonej polityki w zakresie poprawy stanu środowiska świadczą wyniki monitoringu środowiska. Wskazują one na sukcesywną tendencję poprawy jakości takich elementów środowiska jak woda, powietrze, gleby. Pomimo tego nadal rozwiązywania wymagają problemy ekologiczne Gminy takie jak niezadawalająca jakość wód przeznaczonych do spożycia, zwłaszcza na obszarach wiejskich, niedostateczny stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego, lokalne przekroczenia standardów jakości gleb, niski w stosunku do potencjalnych możliwości udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz konflikty na styku ochrona przyrody i rozwój inwestycyjny, zwłaszcza w sytuacji malejących nakładów na ochronę przyrody.

Strategia działań w Gminie w zakresie ochrony środowiska

Strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska Gminy wynika z przyjętych założeń, w tym oceny aktualnego stanu środowiska Gminy. Realizowane będą cele o charakterze systemowym oraz cele ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska. Przyjmuje się, że na obszarze Gminy działania w zakresie ochrony środowiska będą zmierzać do:

- wzmocnienia synergii pomiędzy ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym;
- zwiększenia konkurencyjności Gminy (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.);
- poprawy stanu środowiska

Cele o charakterze systemowym dotyczą sprawniejszego funkcjonowania administracji do spraw ochrony środowiska, zwiększenia roli wiedzy w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wielopole Skrzyńskie, edukacji ekologicznej, zwiększenia dostępu do informacji i poszerzenie dialogu społecznego, zwiększenia roli aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym, skuteczniejszego wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego oraz mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych, rozwoju współpracy między gminnej w zakresie ochrony środowiska.

W oparciu o dotychczas obowiązujące strategie, programy i plany, raporty sporządzone na szczeblu wojewódzkim i gminnym oraz w oparciu o aktualny stan środowiska stwierdza się, że ochrona wód, gospodarka odpadami, bezpieczeństwo ekologiczne nadal są priorytetowymi dziedzinami ochrony środowiska.

Priorytety ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska

Przyjmuje się następujące priorytety wynikające ze stopnia ważności dla Gminy i pilności ich realizacji:

- Priorytet 1 – Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej;
- Priorytet 2 – Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych;
- Priorytet 3 – Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb;
- Priorytet 4 – Ochrona zasobów kopalin;
- Priorytet 5 – Ochrona krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów;
- Priorytet 6 – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, poważne awarie, zagrożenia naturalne i chemiczne;
- Priorytet 7 – Gospodarka odpadami;
- Priorytet 8 – Ochrona przed hałasem;
- Priorytet 9 – Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Priorytet 10 – Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych;

W ramach każdego priorytetu wyznaczono cele ekologiczne średniookresowe do 2016 r. i krótkookresowe do 2012 r., oraz działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, zapewniające osiągnięcie przyjętych celów. Wskazano również rejony koncentracji działań.

Najważniejsze inwestycje w ochronie środowiska

Analiza przeprowadzona w trakcie opracowania Programu wykazała potrzeby inwestycyjne gminy, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przed powodzią i zagrożeniami naturalnymi oraz gospodarki odpadami. Inwestycje w zakresie ochrony środowiska stanowią około 80% kosztów wdrażania i realizacji Programu. Preferowane będą inwestycje w zakresie ochrony środowiska, oparte o nowoczesne technologie (BAT).

Poniżej, w obrębie każdego priorytetu ekologicznego, scharakteryzowano najważniejsze działania i inwestycje wymagające realizacji do 2020 r.

1. **Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej** – przedsięwzięcia związane z dostosowaniem przedsiębiorstw do wymogów środowiskowych, ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni realizacja naprawczych programów ochrony powietrza, redukcja niskiej emisji, inwestycje związane ograniczaniem emisji komunikacyjnej i ochroną przed jej negatywnym oddziaływaniem. Działania w zakresie poprawy jakości powietrza atmosferycznego i ograniczania emisji zanieczyszczeń mających na celu ochronę powietrza i klimatu będą się koncentrować przede wszystkim w rejonach stwierdzonych przekroczeń poziomów substancji w powietrzu, określonych przepisami prawa, na terenach cennych przyrodniczo i turystycznie.
2. **Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych** – inwestycje (w tym w przedsiębiorstwach) prowadzące do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz realizowane kompleksowo wraz z nimi inwestycje mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w szczególności budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni i podoczyszczalni ścieków w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000 RLM, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
3. **Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb** – rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym: eksploatacji surowców, składowania odpadów, itp.

4. **Ochrona zasobów kopalin** – rozpoznanie i koncesjonowana eksploatacja zasobów surowców o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego gminy i województwa (zwłaszcza złóż gazu ziemnego.).
5. **Ochrona krajobrazu i zrównoważony rozwój lasów** – działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych, prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska naturalnego.
6. **Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, poważne awarie, zagrożenia naturalne i chemiczne** – wszędzie, gdzie ma to uzasadnienie, kierowanie środków na odtwarzanie, modernizowanie zabudowy hydrotechnicznej, ograniczania zagrożeń powodziowych, związane ze wzrostem dyspozycyjności zasobów wody, a także w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom i monitorowaniem stanu środowiska.
7. **Gospodarka odpadami** – inwestycje związane z zapobieganiem oraz ograniczaniem wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażaniem technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażaniem technologii unieszkodliwiania odpadów komunalnych, oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze składowania tych odpadów, zgodnie z gminnym planem gospodarki odpadami.
8. **Ochrona przed hałasem** – inwestycje związane z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu, w szczególności komunikacyjnego i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach.
9. **Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym** – ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego, uwzględnianie w planach zagospodarowanie przestrzennego dokładnej inwentaryzacji źródeł emisji oraz wyznaczanie zgodnych z przepisami stref ochronnych od istniejących i projektowanych emitorów oraz propozycje nowych ich lokalizacji, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.
10. **Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych** – budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na źródłach odnawialnych (budowa nowych ciepłowni na biomasę oraz modernizacja istniejących sieci ciepłowniczych, budowa instalacji wykorzystujące energię wiatru, budowa małych elektrowni wodnych) oraz inwestycje podnoszące efektywność energetyczną (np. budowa budynków energooszczędnych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, termomodernizacje budynków).

Prognoza poprawy stanu środowiska do 2020 r.

Program realizowany będzie poprzez działania inwestycyjne, których efektem będzie zmniejszenie degradacji środowiska przyrodniczego, podniesienie jakości życia mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach działalności gospodarczej związanej z turystyką, zwiększenie konkurencyjności gospodarki gminy poprzez działania organizacyjne dotyczące rozwoju struktur i narzędzi zarządzania środowiskiem oraz monitoring środowiska.

Przyjmuje się, że do 2020 r. stan środowiska Gminy w zakresie ochrony wód, ochrony powietrza, gospodarki odpadami oraz udziału energii wykorzystywanej ze źródeł odnawialnych poprawi się do poziomu wskaźników założonych w wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska i Planie Gospodarki Odpadami.

Zakłada się, iż realizacja działań w ramach określonych celów ekologicznych doprowadzi do tego, że:

- przedsiębiorstwa spełniać będą wszystkie wymagania obowiązujące w Unii Europejskiej, w zakresie korzystania ze środowiska oraz ekologicznych parametrów produkowanych wyrobów;
- poprawi się znacznie jakość wód i wzrastać będzie racjonalizacja zużycia wody tj. 70% ludności gminy objęta będzie zbiorowym oczyszczaniem ścieków, znacznie poprawi się jakość wód, kontynuowana będzie racjonalizacja zużycia wody do celów przemysłowych, komunalnych i rolniczych;

- uporządkowana będzie gospodarka ściekowa zgodnie z wymogami Dyrektywy 91/271/EWG (modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni, optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni);
- jakość wody pitnej sukcesywnie będzie dostosowywana do wymaganych standardów m.in. poprzez rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wód i sieci wodociągowych i innych urządzeń poboru wody;
- sukcesywne ograniczane będą zagrożenia przeciwpowodziowe;
- stworzone zostaną podstawy do nowoczesnego gospodarowania odpadami - opracowane i wdrożone zostaną rozwiązania organizacyjne, zapewniające właściwe, bieżące zarządzanie strumieniami odpadów oraz prowadzona będzie selektywna zbiórka,
- zwiększony zostanie udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej i produkcji energii elektrycznej;
- zwiększy się bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, kontynuowane będą działania w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, głównie poprzez sukcesywną realizację działań pozainwestycyjnych (m.in. poprzez działanie sprawnego systemu informacji społeczeństwa o zagrożeniach oraz rejestracji potencjalnych zagrożeń);
- utrzymywane będą standardy, zapewniające wysoką jakość powietrza w Gminie, sukcesywnie będzie redukowana emisja gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza;
- kontynuowane będą działania (większość działań ma charakter ciągły, coroczny) w zakresie: ochrony różnorodności biologicznej i georóżnorodności, ochrony zasobów wodnych, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony kopalin, ochrony lasów i zwiększania lesistości tj. utrzymywany będzie dobry stan zasobów;
- podniesie się poziom świadomości ekologicznej i akceptacji społecznej dla prowadzonych działań ochronnych (m.in. poprzez edukację ekologiczną i zapewnienie dostępu do informacji o środowisku i realizację bazy danych o środowisku GIS).

Struktura zarządzania programem i kontrola realizacji programu

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie jest Wójt. Zapewnia on spójność pomiędzy wszystkimi lokalnymi, programami działającymi w regionie, umożliwiającą efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Ponadto współdziała z organami administracji wojewódzkiej i powiatowej oraz podległymi mu służbami zespólnymi, instytucjami, oraz z innymi jednostkami samorządowymi. Program realizowany będzie w zakresie określonym przez obowiązujące ustawy i w oparciu o aktualnie dostępne instrumenty prawno-administracyjne, finansowe, ekonomiczno-rynkowe, informacyjno-edukacyjne oraz instrumenty z zakresu organizacji, marketingu i zarządzania środowiskiem. Realizowany będzie, zgodnie z kompetencjami, przez organy ochrony środowiska oraz podmioty działające na rzecz zrównoważonego rozwoju województwa podkarpackiego. Podstawowy podział kompetencji wojewody, marszałka województwa, starostów i organów gmin w zakresie ochrony środowiska dokonywany jest w trybie art. 376-382 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć określonych w Programie prowadzona będzie przy pomocy monitoringu opierającego się o dane statystyczne US w Rzeszowie, raporty WIOŚ w Rzeszowie, a także o informacje uzyskane od jednostek realizujących przepisy ustawy Prawa Ochrony Środowiska, w szczególności organów ochrony środowiska oraz administracji zespólonej i niezespólonej. Obowiązkiem Wójta jest sporządzenie co 2 lata raportu z wykonania Programu i przedstawianie go Radzie Gminy.

Koszty i źródła finansowania programu

Nakłady na realizację polityki ekologicznej Gminy oszacowane zostały na podstawie informacji uzyskanych od instytucji odpowiedzialnych i związanych z realizacją ochrony środowiska w gminie, danych statystycznych dotyczących średniorocznych wydatków na

ochronę środowiska i gospodarkę wodną w gminie, możliwości finansowania przedsięwzięć środowiskowych w latach 2009-2013.

Podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależy będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (według, których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

Koszt realizacji Programu dla województwa podkarpackiego oszacowanego według zamierzeń inwestycyjnych **w latach 2008 -2012** wynosić będzie około **4798,6 mln zł**, dla Gminy Wielopole Skrzyńskie około **38,68 mln zł** w tym nakłady poniesione przez samorząd gminy **3,17 mln zł**. Największe koszty związane będą z inwestycjami dotyczącymi ochrony wód i efektywnym wykorzystaniem zasobów wodnych (96% szacowanych nakładów).

Koszt realizacji Programu oszacowanego według zamierzeń inwestycyjnych **w latach 2013 -2020** wynosić będzie dla województwa podkarpackiego **6 335,4 mln zł**, dla Gminy około **1,69 mln zł**, w tym nakłady poniesione przez Samorząd Gminy **0,51 mln zł**. Największe koszty związane będą z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest (62 % szacowanych nakładów).

Brak jest jednak sprecyzowania wielkości nakładów inwestycyjnych na niektóre zamierzenia proekologiczne. Struktura wydatków na ochronę środowiska wg źródeł finansowania od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie tj. zdecydowanie dominują wydatki ze środków własnych (ok. 40%), ze środków zagranicznych (ok. 35%), funduszy ekologicznych (ok. 15%). Do 2010 r. nie przewiduje się zmian w tym zakresie.

**12. ZAŁĄCZNIK TEKSTOWY - PLANOWANE INWESTYCJE Z ZAKRESU
GOSPODARKI WODNEJ NA TERENIE GMINY**

Na podstawie materiałów opracowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz na podstawie „Koncepcji programowo – przestrzennej ochrony przed powodzią zlewni rzeki Wielopolka wraz z dopływami na terenie gmin: Wielopole Skrzyńskie, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Iwierzycy, Ostrów, Dębica woj. podkarpackie” - listopad 2008 (zamawiający Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie) na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie przewiduje się następujące niżej wymienione przedsięwzięcia.

1. Obwałowania

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 20kwietnia 2007r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie, Załączniki 2 – budowle przeznaczone do ochrony przeciwpowodziowej zalicza się do odpowiednich klas technicznych wyłącznie w zależności od obszaru chronionego, tj. obszaru który przed obwałowaniem uległ zatopieniu wodami o prawdopodobieństwie $p = 1\%$. Obszar zatopiony jest to obszar na którym głębokość wody przekracza 0,50m. Biorąc powyższe pod uwagę wielkość chronionych obszarów, istniejącą zabudowę, intensywność upraw rolnych, wnioskuje się przyjęcie II klasy technicznej wałów dla rzek Wielopolki, Liwek i Brzezinka.

W oparciu o analizę hydrauliczną rzeki, obliczone rzędne wód miarodajnych i ustalona klasę techniczną wałów, przyjęto parametry:

- szerokość korony 3,0 m
- nachylenie skarp 1: 2,0 – odpowietrzna, 1:2,5 – odwodna
- wysokość wałów uśredniona 2,0 – 2,5m

Lokalnie wysokość wałów posiadać będą odbiegające od wartości średnich gdyż nabrzeżne tereny posiadają zróżnicowaną rzeźbę (lokalne podwyższenie i doliny). Umocnienie skarp i korony wału przez obsiew. Nie przewiduje się zorganizowanego ruchu pieszego po koronie wału. Uszczelnienie korpusu wału – geomembraną w korpusie przy skarpie odwodnej przykrytą zabezpieczającą warstwą gruntu min. 1,0m grubości. Uszczelnienie podłoża wału – przesłona hydroizolacyjną na bazie z glin polimerowych. Z uwagi na postęp w technologii, materiał i technologia wykonania winna być dostosowana do możliwości technologicznych w okresie realizacji inwestycji.

Na odcinkach gęstej zabudowy, gdzie brak jest miejsca na wykonanie obwałowania ziemnego projektuje się bulwary w postaci murów oporowych.

- dla wysokości obwałowania do 2,0 m mur betonowy oparty na fundamencie betonowym na głębokości 0,80 m i przekroju trapezowym 0,30m w koronie i 0,90m w podstawie ,
- dla wysokości obwałowania powyżej 2,5m ściana oporowa oparta na ścianie szczelnej typ G-46, część nadziemna zazbrojona i zabetonowana o grubości 50cm.

Zakres robót

Nazwa rzeki km	Wyszczególnienie zabezpieczeń p. powodziowych	Jedn.	Ilość jedn.
1	2	3	4
rz. Wielopolka	Obwałowania		
50+500-50+800	➤ wał lewy	m	350,0
53+700-53+900	➤ wał lewy	m	280,0
rz. Liwek	Obwałowania		
0+300-0+800	➤ wał prawy	m	500,0

0+900-1+400	➤ wał lewy	m	820,0
rz. Brzezinka	Obwałowania		
4+300-4+400	➤ wał lewy	m	280,0
5+200-5+400	➤ wał lewy	m	260,0
6+300-6+450	➤ wał lewy	m	150,0
Razem		m	2 640,0

2. Budowa suchych zbiorników.

Głównymi elementami suchych zbiorników są:

- zapora wałowa
- zapora boczna
- urządzenia upustowe
- śluzy wałowe

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie zaprojektowano lokalizacje 3 zbiorników suchych:

1) „Rzegocin” w dolinie rzeki Wielopolki.

Parametry zbiornika

- powierzchnia zalewu 66,0 ha
- pojemność 2 200 000,0m³
- rzędna zwierciadła wody spiętrzonej 250,00m.n.p.m.
- rzędna korony zapory 251,00 m.n.p.m.

2) „Broniszów” – w dolinie rzeki Wielopolki i po części rzeki Niedźwiadki jako drugi z kaskady 3 połączonych zbiorników. Położony na terenie gminy Ropczyce i Wielopole Skrzyńskie

Parametry zbiornika:

- powierzchnia zalewu 91,0ha w tym: teren gm. Ropczyce – 77ha (85%) teren gm. Wielopole Skrzyńskie – 14ha (15%)
- pojemność całkowita 2 200 000,0m³
- rzędna zwierciadła wody spiętrzonej 235,00m.n.p.m.
- rzędna korony zapory 236,00m.n.p.m.

3) „Glinik” położony w dolinie rzeki Wielopolki i po części rzeki Malanki jako trzeci i ostatni od góry zlewni z kaskady 3 połączonych zbiorników. Położony na terenie gmin Ropczyce i Wielopole Skrzyńskie

Parametry zbiornika:

- powierzchnia zalewu 110,0ha w tym: teren gm. Ropczyce – 21ha (19%) teren gm. Wielopole Skrzyńskie – 89ha (81%)
- pojemność całkowita 2 250 000,0m³
- rzędna zwierciadła wody 238,75m.n.p.m.
- rzędna korony zapory – 239,75m.n.p.m.

Zakres robót

Nazwa rzeki km	Wyszczególnienie zabezpieczeń powodziowych	P.	Jedn.	Ilość jedn.
1	2		3	4
Wielopolka	Budowa suchego zbiornika			
km 47+850-49+750	„Rzegocin”			
Brzezinka	• zapora czołowa		m	380
km 0+000-1+700	• zapory boczne		m	1130
	• upust wieżowy		szt.	1

	• przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	1
Wielopolka	Budowa suchego zbiornika		
km 42+050-43+800	„Broniszów”		
Niedźwiadka	➤ zaporą czołową	m	330
km 0+000-1+500	➤ zapory boczne	m	4150
	➤ upust wieżowy	szt.	1
	➤ przepust wałowy \varnothing 0,6m	szt.	3
	➤ przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	3
w tym:	• zaporą czołową	m	330
gm. Ropczyce	• zaporą boczną	m	2750
	• upust wieżowy	szt.	1
	• przepust wałowy \varnothing 0,6m	szt.	2
	• przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	1
gm. Wielopole Skrzyńskie	• zaporą boczną	m	1400
	• przepust wałowy \varnothing 0,6m	szt.	1
	• przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	2
Wielopolka	Budowa suchego zbiornika		
km 43+800-46+500	„Glinik”		
Malanka	➤ zaporą czołową	m	650
km 0+000-1+400	➤ zapory boczne	m	2050
	➤ upust wieżowy	szt.	1
	➤ przepust wałowy \varnothing 0,6m	szt.	2
	➤ przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	1
w tym: gm. Ropczyce	• zaporą czołową	m	550
gm. Wielopole Skrzyńskie	• zaporą czołową	m	
	• zaporą boczną	m	
	• upust wieżowy	szt.	1
	• przepust wałowy \varnothing 0,6m	szt.	2
	• przepust wałowy \varnothing 1,0m	szt.	1

3. Zbiorniki retencyjne

- a) Zbiornik „dużej retencji” „Ropczyce”.

Zbiornik ten wynika z opracowań Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Kraków oraz „Studium uwarunkowania kierunków zagospodarowania gminy Wielopole Skrzyńskie” jak również „Studium uwarunkowania kierunków zagospodarowania miasta i gminy Ropczyce”. Należy go traktować, jako alternatywę trzech polderów zaproponowanych w opracowaniu pt. „Koncepcji programowo – przestrzennej ochrony przed powodzią zlewni rzeki Wielopolka wraz z dopływami na terenie gmin: Wielopole Skrzyńskie,...” wykonanym na zlecenie Podkarpackiego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Parametry techniczne zbiornika;

$$F = 430,0 \text{ ha}$$

$$V_c = 19,0 \text{ hm}^3$$

- b) Zbiornik „małej retencji” „Nawsie”

Parametry techniczne zbiornika;

$$F = 10,0 \text{ ha}$$

$$V = 300\,000,0 \text{ m}^3$$

4. „Odsunięcie ludzi od powodzi”

Zabudowania stojące nad rzeką, których nie można zabezpieczyć przed powodzią wałami będą zlikwidowane, a właścicielom po oszacowaniu ich wartości wypłacone będzie odszkodowanie. Na takie rozwiązanie musi być zgoda właściciela posesji.

Zabudowania do likwidacji w Gminie Wielopole Skrzyńskie;

- m. Rzegocin km 48+500 (rz. Wielopolka) dom mieszkalny – 1szt. oraz budynek gospodarczy – 1szt.

5. Zalesianie terenów źródłiskowych

Jednym z kierunków skutecznego przeciwdziałania zjawiskom powodziowym jest zalesienie terenów na całym dorzeczu a specjalnie na zalesieniu огоłoconych lub bezleśnych stoków. Środki te spowodują zmniejszenie fali powodziowej i opóźnienie odpływu wód w dolinie. Zalesieniu podlegać powinny tereny nieużytkowane, użytki rolne o niskiej wartości bonitacyjnej, stoki podlegające zjawiskom osuwiskowym. Zjawiska osuwisk występują w dużej mierze w górnych partiach zlewni Wielopolki oraz jej dopływów w gm. Iwierzycy, Wielopole Skrzyńskie i w południowej części gm. Sędziszów Małopolski i Ropczyce. Urzędy Gmin przy wsparciu finansowym przez Urząd Powiatowy w Ropczycach i Urząd Wojewódzki w Rzeszowie powinny rozpocząć akcję zalesiania. W pierwszej kolejności ustalić obszary, które najbardziej nadają się do zalesienia, a następnie określić koszty tych zalesień z harmonogramem jego realizacji.

6. Renaturyzacja rzeki Wielopolki

Cały obszar zlewni rzeki Wielopolki położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowskiego oraz w w Obszarze Chronionego Krajobrazu Styżowsko – Sędziszowskiego. Obszar ten charakteryzuje się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi. Doliny rzeczne są urozmaicone meandrującymi silnie korytami rzek, których brzegi są porośnięte drzewami i zakrzyczeniami. Ponadto na tym terenie jest dosyć dużo pomników przyrody.

W latach siedemdziesiątych przeprowadzono melioracje odwadniające doliny rzeki Wielopolka z regulacją koryta rzeki Wielopolki. Na odcinku w km 42+000 – 45+000 regulacja polegała na wyprostowaniu trasy koryta, zniszczeniu drzewostanu rosnącego wzdłuż trasy, co spowodowało zachwianie warunków wodnych w dolinie. Po zmianie trasy koryta nie uregulowano stosunków własnościowych. Właściciele mają problemy komunikacyjne by dojechać do swoich działek. W ostatnim okresie czasu coraz częściej widać zainteresowanie przywróceniem stanu naturalnego cieku w wyniku prac renaturyzacyjnych na obszarach zmeliorowanych dolin rzecznych. Doliny tych rzek w obecnym okresie czasu ze względu na zaistniałe zmiany gospodarczo – społeczne zostały częściowo wyłączone z intensywnej uprawy rolniczej i mogą być z powodzeniem poddane zabiegom związanym z przywróceniem bioróżnorodności w wyniku renaturyzacji. Zainteresowane gminy tym problemem powinny zrobić rozeznanie na swoim obszarze, co do możliwości i zakresu renaturyzacji koryt cieków. Opracować należałoby plan działania z pozyskaniem środków finansowych.

13. UŻYTE WAŻNIEJSZE SKRÓTY

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
DFS UM – Departament Funduszy Strukturalnych Urzędu Marszałkowskiego
EFS - Europejski Fundusz Społeczny
GMO – Genetycznie Modyfikowane Organizmy
GUS – Główny Urząd Statystyczny
EMAS – Europejski System Ekozarządzania i Audytu (ang. Eco-Management and Audit Scheme)
JST – jednostki samorządu terytorialnego
KFD – Krajowy Fundusz Drogowy
LP – Lasy Państwowe
MPZP – Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego
MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PAE – Podkarpacka Agencja Energetyczna
PGNiG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.
PK – Park Krajobrazowy
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PUW – Podkarpacki Urząd Wojewódzki
RPO WP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013
RARR – Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Rzeszów
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie
WPOŚ – Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
WSSE – Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie
US – Urząd Statystyczny w Rzeszowie
UM – Urząd Marszałkowski
UW – Podkarpacki Urząd Wojewódzki
ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

14. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Informacje uzyskane w Podkarpackim Zarządzie Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie; 2006-2007;
2. Informacje uzyskane w UW (Wydział Środowiska i Rolnictwa) w Rzeszowie, 2006-2007;
3. Informacja o realizacji zadań w 2005 roku. WIOŚ Rzeszów 2006 r.;
4. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, Warszawa, 2006 r.;
5. Ocena roczna jakości powietrza w województwie podkarpackim w roku 2005, 2006. WIOŚ Rzeszów 2006r., 2007 r.;
6. Ochrona Środowiska w Województwie Podkarpackim w latach 2004-2006, US Rzeszów, 2007;
7. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego, 2002, PBPP w Rzeszowie;
8. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy 2007-2010, Rzeszów, 2003 r.;
9. Raporty o stanie środowiska województwa podkarpackiego 2003, 2004, 2005, 2006, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Rzeszów;
10. Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego”, Rzeszów 2005 r. i 2007 r.;
11. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 wraz z Indykatorynym Planem Inwestycyjnym, Rzeszów, 2007;
12. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego w 2006 r i 2007 r. -US w Rzeszowie;
13. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego 2020, Rzeszów 2005;
14. Stan środowiska w powiecie ropczycko – sędziszowskim. (2004 r.);
15. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wielopole Skrzyńskie;
16. Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2007- 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2018 PBPP w Rzeszowie, 2008;
17. Powiatowy plan usuwania azbestu

Ponadto wykorzystano materiały informacyjne zamieszczane na oficjalnych stronach internetowych organów i instytucji środowiska i innych jednostek realizujących zadania ochrony środowiska m.in.:

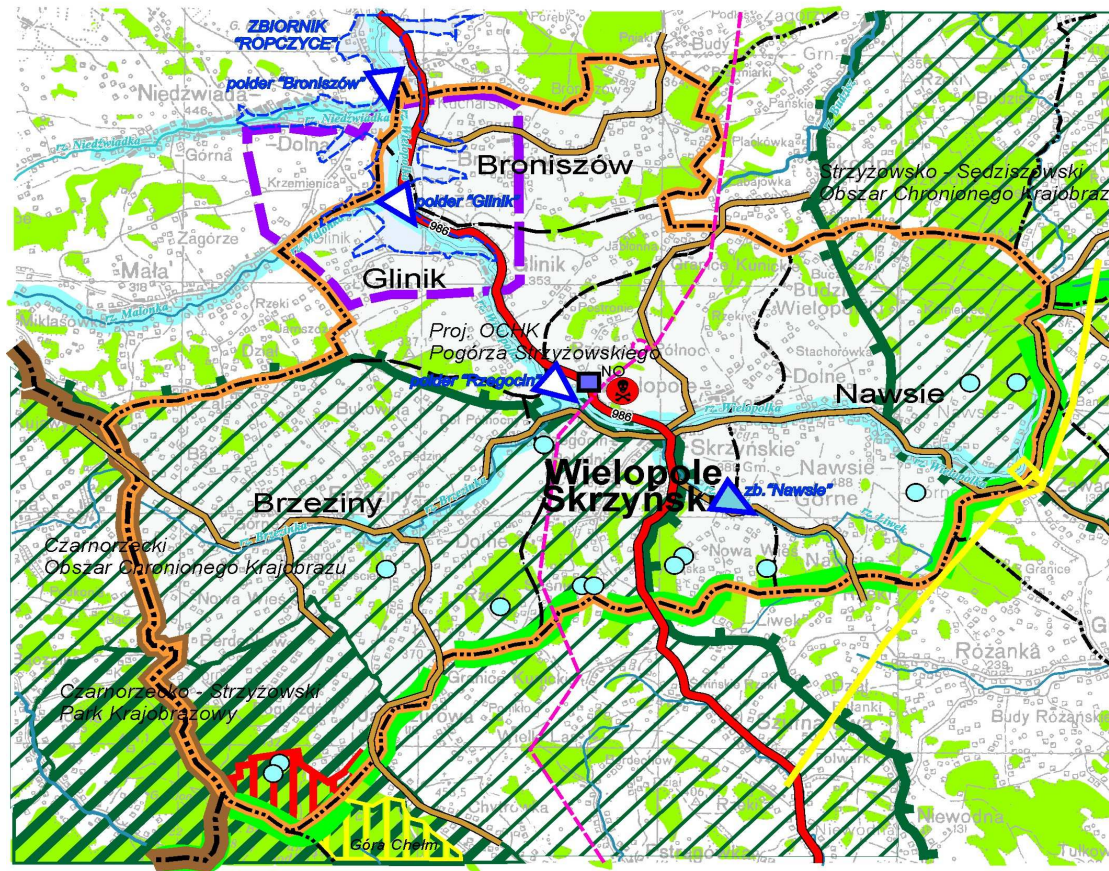
- **www.wios.rzeszow.pl** – oficjalna strona Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie
- **www.mos.gov.pl** – oficjalna strona Ministerstwa Środowiska

GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA

OBJAŚNIENIA

- granica powiatu
- granica gminy Wielopole Skrzyńskie
- granica miejscowości
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- projektowana linia 110 kV
- istniejący gazociąg wysokoprężny ze stacją redukcyjno - pomiarową
- rzeki i potoki
- istniejące kompleksy leśne
- istniejące parki krajobrazowe
- istniejące obszary chronionego krajobrazu
- istniejące rezerваты przyrody
- planowane rezerваты przyrody
- projektowany obszar chronionego krajobrazu
- obszar programu "Zielone Karpaty"
- Odcinki cieków na których występują tereny zalewowe Q1% i odcinkowo proj. wały p.powodziowe
- planowany zbiornik "dużej retencji"- "Ropczyce" wg. opracowań RZGW Kraków i ŚUIKZ Gmin
- planowane "poldery" wg opracowania PZMiUW Rzeszów
- planowany zbiornik "małej retencji" wg. opracowania PZMiUW Rzeszów
- udokumentowany zasięg złóż gipsów
- istniejące ujęcia wód
- planowana oczyszczalnia ścieków w Wielopolu Skrzyńskim
- planowany Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych

Rys. nr 1